OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU DRAFFT

2011 Rhif (Cy.)

ADDYSG, CYMRU

Rheoliadau Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru 2011

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

Mae'r Rheoliadau hyn yn nodi'r weithdrefn sydd i'w dilyn mewn achosion gerbron Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru. Yn y Rheoliadau hyn, gwneir darpariaeth ynghylch arfer awdurdodaeth y Tribiwnlys o dan Ran 4 o Ddeddf Addysg 1996 sy'n ymwneud ag apelau anghenion addysgol arbennig, a Phennod 1 o Ran 6 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010 sy'n ymwneud â hawliadau o wahaniaethu ar sail anabledd mewn perthynas â disgyblion ysgol.

Mae Rhan A yn cynnwys darpariaethau cyffredinol a hefyd yn gwneud darpariaeth ynglŷn â chyfansoddiad y Tribiwnlys.

Mae Rhan B yn gwneud darpariaeth ynglŷn â chychwyn achosion, paratoi achosion, gwrandawiadau, penderfyniadau'r Tribiwnlys, ac adolygiadau ac apelau yn erbyn penderfyniadau'r Tribiwnlys. Mae'n gwneud darpariaeth hefyd ynglŷn â gorchmynion Tribiwnlys, y terfynau amser ar gydymffurfiaeth awdurdodau lleol â gorchmynion o'r fath, a'r terfynau amser ar gyfer camau penodedig sydd i'w cymryd gan awdurdodau lleol ar ôl ildio rhai apelau a wneir i'r Tribiwnlys.

Mae Rhan C yn gwneud darpariaeth mewn perthynas ag apelwyr neu hawlwyr sy'n blant. Mae'n pennu'r weithdrefn sydd i'w dilyn a'r darpariaethau y mae'n rhaid eu bodloni cyn y caiff person weithredu fel cyfaill achos i blentyn.

Mae Rhan CH yn cynnwys darpariaethau amrywiol sy'n gymwys i achosion gerbron y Tribiwnlys.

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU DRAFFT

2011 Rhif (Cy.)

ADDYSG, CYMRU

Rheoliadau Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru 2011

Gwnaed	***
Gosodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru	***
Yn dod i rym	***

CYNNWYS

RHAN A

CYFFREDINOL

1. Enwi cychwyn a chymhwyso
2. Dehongli
3. Apelau a hawliadau ar neu ar ôl [*dyddiad*]
4. Dirymiadau ac arbedion
5. Darpariaethau trosiannol
6. Yr amcan gor-redol
7. Rhwymedigaeth ar y partïon i gydweithredu
8. Dulliau amgen o ddatrys anghydfod

Cyfansoddiad y Tribiwnlys

9. Aelodau’r panel addysg
10. Sefydlu panelau tribiwnlys
11. Aelodaeth panel tribiwnlys

RHAN B

APELAU ANGHENION ADDYSGOL ARBENNIG A HAWLIADAU ANABLEDD

Cychwyn achosion

Gwneud apêl neu hawliad

12. Cyfnod a ganiateir ar gyfer cychwyn achos
13. Cais apêl
14. Cais hawlio
15. Gweithredu gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys
16. Apêl neu hawliad a wneir y tu allan i'r amser
17. Digonolrwydd y rhesymau
18. Cynrychiolwyr yr apelydd neu'r hawlydd

Paratoi achos cyn y gwrandawiad

Datganiadau achos a darpariaeth atodol

19. Y cyfnod datganiad achos
20. Datganiad achos a thystiolaeth yr apelydd neu'r hawlydd
21. Datganiad achos a thystiolaeth yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol
22. Newid cynrychiolydd yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol
23. Newid yr awdurdod lleol mewn apêl
24. Copïau o ddogfennau i'r partïon
25. Methiant i gyflwyno datganiad achos ac absenoldeb gwrthwynebiad

Ymholiadau'r Tribiwnlys

26. Ymholiadau gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys
27. Methiant i ymateb i ymholiadau gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys

Pwerau rheoli'r Tribiwnlys

28. Pwerau cyffredinol
29 Pŵer i ddileu'r apêl neu'r hawliad
30. Gorchymyn i ddiwygio datganiad achos
31. Tystiolaeth a chyflwyniadau
32. Cyfarwyddiadau wrth baratoi ar gyfer gwrandawiad
33. Amrywio cyfarwyddiadau neu'u gosod o'r neilltu
34. Manylion a datganiadau atodol

35. Datgelu dogfennau a deunydd arall
36. Methiant i gydymffurfio â chyfarwyddiadau
37. Cyfuno apelau neu hawliadau
38. Cyfuno hawliadau gydag apelau
39. Ychwanegu ac amnewid partïon
40. Trosglwyddo apêl

Gwrandawiadau a phenderfyniadau

41. Hysbysu lleoliad ac amseriad gwrandawiadau
42. Pŵer i benderfynu apêl neu hawliad heb wrandawiad
43. Gwrandawiadau cyhoeddus a phreifat: trefniadau ac eithriadau
44. Gorchmynion sy’n cyfyngu ar adrodd
45. Y weithdrefn mewn gwrandawiad
46. Tystiolaeth mewn gwrandawiad
47. Newid tyst
48. Gwysio tyst
49. Tystiolaeth dros y teleffon, cyswllt fideo neu ddulliau eraill
50. Tystiolaeth ysgrifenedig sy’n hwyr
51. Gohirio gwrandawiad cyn ei gychwyn
52. Gohiriadau ar ôl cychwyn a chyfarwyddiadau
53. Cynrychioli mewn gwrandawiad
54. Methiant i fod yn bresennol mewn gwrandawiad
55. Penderfyniad panel tribiwnlys

Ar ôl y gwrandawiad

56. Cais neu gynnig ar gyfer adolygiad o benderfyniad y Tribiwnlys
57. Adolygiad o benderfyniad y Tribiwnlys i beidio ag estyn y cyfnod a ganiateir ar gyfer cychwyn achos
58. Cais am ganiatâd i apelio i’r Uwch Dribiwnlys yn erbyn penderfyniad y panel tribiwnlys
59. Ystyriaeth gan y Tribiwnlys o gais am ganiatâd i apelio
60. Gorchmynion yr Uwch Dribiwnlys neu’r Llys

Cydymffurfiaeth

61. Cydymffurfio â gorchmynion y panel tribiwnlys – apelau

62. Cydymffurfio â chais apelydd pan fo awdurdod lleol yn ildio apêl

RHAN C

CYFEILLION ACHOS

63. Cymhwyso
64. Gofyniad am gyfaill achos
65. Pwy gaiff fod yn gyfaill achos
66. Sut y daw person yn gyfaill achos
67. Camau mewn achosion
68. Diswyddo cyfaill achos

RHAN CH

AMRYWIOL

69. Estyn yr amser
70. Tynnu'n ôl
71. Gorchmynion ar gyfer costau a threuliau
72. Pŵer i arfer swyddogaethau'r Llywydd a'r Cadeirydd
73. Pŵer i arfer swyddogaethau aelod o'r panel addysg mewn perthynas ag adolygiad
74. Ysgrifennydd y Tribiwnlys
75. Y Gofrestr
76. Cyhoeddi
77. Achosion o afreoleidd-dra
78. Profi dogfennau ac ardystio penderfyniadau
79. Y dull o anfon, rhoi neu gyflwyno hysbysiadau a dogfennau
80. Llofnodi dogfennau

Mae Gweinidogion Cymru, drwy arfer y pwerau a roddwyd iddynt gan adrannau 326A(4) a (6), 332ZC(1), 333(5), 334(2), 336(1) a (2), 336A a 569(4) a (5) o Ddeddf Addysg 1996(**1**) ac adran 207(4) o

(**1**) 1996 p.56. Trosglwyddwyd y swyddogaethau a arferid gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru i Weinidogion Cymru yn rhinwedd paragraff 30 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (p.32). Mewnosodwyd adran 326A gan adran 5 o Ddeddf Anghenion Addysgol Arbennig ac Anabledd 2001 (p.10). Amnewidiwyd is-adran (6) o'r adran honno gan baragraff 1 a 3 o Atodlen 18 i Ddeddf Addysg 2002 (p.32). Amnewidiwyd is-adran (6)(b) ymhellach gan baragraffau 127 ac 129(b) o Atodlen 3 i Orchymyn Trosglwyddo Swyddogaethau Tribiwnlys 2008 (O.S. 2008/2833) a diwygiwyd hi ymhellach gan baragraff 7(1) a (2) o Atodlen 2 i O.S. 2010/1158. Mewnosodwyd adran 332ZC(1) gan adran

Ddeddf Cydraddoldeb 2010(**1**) a pharagraffau 6A(**2**), 6(1), (2), (3), (4), (5) a (7) o Atodlen 17 i'r Ddeddf honno ac ar ôl ymgynghori â'r Cyngor Cyfiawnder Gweinyddol a Thribiwnlysoedd yn unol â pharagraff 24(1) o Atodlen 7 i Ddeddf Tribiwnlysoedd, Llysoedd a Gorfodaeth 2007(**3**), yn gwneud y Rheoliadau canlynol.

Mae'r Ysgrifennydd Gwladol wedi cydsynio i'r Rheoliadau hyn gael eu gwneud i'r graddau y mae ei gydsyniad yn ofynnol gan adrannau 333(5), 334(2),a 336A(2)(b) o Ddeddf Addysg 1996.

RHAN A

CYFFREDINOL

Enwi, cychwyn a chymhwyso

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru 2011 a deuant i rym ar [*dyddiad*].

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys o ran Cymru

Dehongli

2.—(1) Yn y Rheoliadau hyn, oni fydd y cyd-destun yn mynnu fel arall—

ystyr "apêl" ("*appeal*") yw—

---

3 o Fesur Addysg (Cymru) 2009 (2009 mccc 5) a diwygiwyd hi gan O.S. 2010/1148. Diwygiwyd adran 333(5) gan baragraffau 127, 130(d) ac 130(f) o Atodlen 3 i O.S. 2008/2833. Diwygiwyd adran 334(2) gan baragraffau 127 a 131(a) o Atodlen 3 i O.S. 2008/2833. Diwygiwyd adran 336(1) gan baragraffau 127 a 133(a)(i) ac 133(a)(ii) o Atodlen 3 i O.S. 2008/2833. Diwygiwyd adran 336(2) gan Atodlenni 8 a 9 i Ddeddf Anghenion Addysgol Arbennig ac Anabledd 2001 a diwygiwyd hi ymhellach gan O.S. 2008/2833 ac adran 7 o Fesur Addysg (Cymru) 2009. Mewnosodwyd adran 336A gan adran 4 o Ddeddf Anghenion Addysgol Arbennig ac Anabledd 2001. Diwygiwyd is-adran (2) o'r adran honno gan baragraffau 1 a 6 o Atodlen 18 i Ddeddf Addysg 2002 a diwygiwyd is-adran (2)(b) gan baragraffau 127 a 136(b) o Atodlen 3 i O.S. 2008/2833. Diwygiwyd adran 569(4) gan adran 8 o Fesur Addysg (Cymru) 2009.

(**1**) 2010 p.15.

(**2**) Mae adran 20 o Fesur Addysg (Cymru) 2009 yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru i ddiwygio'r Mesur drwy orchymyn i ddiwygio Deddf Cydraddoldeb 2010 er mwyn gwneud darpariaeth i blentyn anabl gael cyfaill achos ac i wneud rheoliadau ynghylch cyfeillion achos. Mae'r cyfeiriad at baragraff 6A yn gyfeiriad at y ddarpariaeth y bwriedir ei mewnosod drwy orchymyn yn Atodlen 17 i Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

(**3**) 2007 p.15.

(a) yn ddarostyngedig i is-baragraff (b), apêl i'r Tribiwnlys o dan Ran 4 o Ddeddf 1996 yn erbyn penderfyniad awdurdod lleol;

(b) yn rheoliadau 58 i 60, apêl i'r Uwch Dribiwnlys yn erbyn penderfyniad panel tribiwnlys;

ystyr "apelydd" ("*appellant*") yw person sydd â hawl i apelio i'r Tribiwnlys o dan Ran 4 o Ddeddf 1996 neu o dan reoliadau a wnaed o dan adrannau 17(1) a (2) o Fesur Addysg (Cymru) 2009(**1**);

ystyr "awdurdod" (*"authority"*) yw awdurdod ac eithrio'r awdurdod lleol a wnaeth y penderfyniad a herir;

ystyr "awdurdod lleol" ("*local authority*") yw'r awdurdod lleol yng Nghymru a wnaeth y penderfyniad a herir;

ystyr "Cadeirydd" ("*Cadeirydd*") yw person a benodir i'r panel Cadeiryddion o dan adran 333(2) o Ddeddf 1996;

ystyr "clerc i'r panel tribiwnlys" ("*clerk to the tribunal panel*") yw'r person a benodir gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys i weithredu yn y swydd honno mewn un neu ragor o wrandawiadau;

ystyr "Cofrestr" ("*Register*") yw'r gofrestr y mae'n ofynnol ei chadw o dan reoliad 75;

mae i "corff cyfrifol" yr ystyr a roddir i "*responsible body*" gan adran 85(9) o Ddeddf 2010(**2**);

ystyr "cyfaill achos" ("*case friend*") yw person sy'n cyflwyno datganiad o addasrwydd i'r Tribiwnlys yn unol â rheoliad 66, i arfer hawl y plentyn i wneud apêl neu hawliad, ar ran y plentyn;

ystyr "cyfnod datganiad achos" ("*case statement period*") yw'r cyfnod a bennir yn rheoliad 19;

ystyr "datganiad" (*"statement"*) yw'r datganiad o anghenion addysgol arbennig mewn perthynas â'r plentyn, a wnaed o dan adran 324 o Ddeddf 1996;

ystyr "datganiad achos" ("*case statement*") yw'r datganiad achos a gyflwynir yn unol â rheoliad 20 neu 21;

ystyr "Deddf 1996" ("*the 1996 Act*") yw Deddf Addysg 1996;

(**1**) 2009 mccc 5. Cymeradwywyd Mesur Addysg (Cymru) 2009 gan Ei Mawrhydi yn y Cyngor ar 9 Rhagfyr 2009.

(**2**) O dan adran 85(9) o Ddeddf Cydraddoldeb 2010, yr awdurdod lleol neu'r corff llywodraethu, pa un bynnag sydd â'r swyddogaeth berthnasol, yw'r corff cyfrifol ar gyfer ysgol a gynhelir neu ysgol feithrin a gynhelir; yr awdurdod lleol yw'r corff cyfrifol ar gyfer uned cyfeirio disgyblion; y perchennog yw'r corff cyfrifol ar gyfer ysgol annibynnol neu ysgol arbennig nas cynhelir gan awdurdod lleol.

ystyr “Deddf 2010” (“*the 2010 Act*”) yw Deddf Cydraddoldeb 2010;

ystyr “diwrnod gwaith” (“*working day*”) yw unrhyw ddiwrnod ac eithrio—

(a) dydd Sadwrn;

(b) dydd Sul;

(c) unrhyw ddiwrnod o 25 Rhagfyr i 1 Ionawr yn gynwysedig;

(ch) dydd Gwener y Groglith;

(d) y dydd Llun cyntaf ym mis Mai;

(dd) unrhyw ddiwrnod ym mis Awst; neu

(e) diwrnod sy’n ŵyl banc yng Nghymru a Lloegr o fewn yr ystyr a roddir i “*bank holiday*” o dan adran 1 o Ddeddf Bancio a Thrafodion Ariannol 1971(**1**);

ystyr “dogfen” (“*document*”) yw unrhyw beth y cofnodir gwybodaeth o unrhyw ddisgrifiad ynddo;

ystyr “gwrandawiad” (“*hearing*”) yw gwrandawiad gerbron y Llywydd, y Cadeirydd neu’r panel tribiwnlys at y diben o alluogi’r Llywydd, y Cadeirydd neu’r panel tribiwnlys i gyrraedd penderfyniad ar apêl neu hawliad neu unrhyw gwestiwn neu fater, lle mae hawl gan y partïon i fod yn bresennol a chael eu clywed, ac y mae’n cynnwys gwrandawiad a gynhelir yn gyfan gwbl neu’n rhannol drwy gyswllt fideo, ar y teleffon neu drwy ddull arall o gyfathrebu electronig dwyffordd disymwth;

ystyr “gwŷs tyst” (“*witness summons*”) yw dogfen a ddyroddir gan y Llywydd neu’r panel tribiwnlys, sy’n gwneud yn ofynnol bod tyst yn bresennol mewn gwrandawiad o apêl neu hawliad, i roi tystiolaeth neu ddangos dogfennau mewn perthynas ag apêl neu hawliad i’r Tribiwnlys;

ystyr “hawliad” (“*claim*”) yw hawliad o dan Bennod 1 o Ran 6 o Ddeddf 2010 ac Atodlen 17 i’r Ddeddf honno;

ystyr “hawlydd” (“*claimant*”) yw person sydd â’r hawl i wneud hawliad i’r Tribiwnlys o dan Bennod 1 o Ran 6 o Ddeddf 2010 ac Atodlen 17 i’r Ddeddf honno, neu o dan reoliadau a wnaed o dan adrannau 17(1) a (2) o Fesur Addysg (Cymru) 2009;

mae i “llofnod electronig” yr ystyr a roddir i “*electronic signature*” gan adran 7 o Ddeddf Cyfathrebiadau Electronig 2000(**2**);

ystyr “Llywydd” (“*President*”) yw Llywydd y Tribiwnlys a benodir o dan adran 333(2)(a) o Ddeddf 1996;

(**1**) 1971 p.80.

(**2**) 2000 p.7.

ystyr “panel addysg” (“*education panel*”) yw’r personau a benodir gan Weinidogion Cymru o dan adran 333(2)(c) o Ddeddf 1996 i banel lleyg y Tribiwnlys;

ystyr “panel tribiwnlys” (“*tribunal panel*”) yw panel o’r Tribiwnlys a gaiff benderfynu apêl neu’r hawliad neu unrhyw gwestiwn neu fater mewn cysylltiad ag apêl neu hawliad;

ystyr “parti” (“*party*”) yw—

(a) mewn apêl, yr apelydd neu’r awdurdod lleol; a

(b) mewn hawliad, yr hawlydd neu’r corff cyfrifol;

ystyr “penderfyniad a herir” (“*disputed decision*”) yw’r penderfyniad neu’r weithred, neu’r methiant i benderfynu neu weithredu, y dygir yr apêl neu’r hawliad mewn perthynas ag ef neu hi;

mae i “person priodol” (*“appropriate person”*) yr ystyr a roddir i “appropriate person” gan baragraff 4(3) o Atodlen 27 i Ddeddf 1996

ystyr “plentyn” (“*child*”) yw’r person sy’n destun yr apêl neu’r hawliad;

ystyr “rhiant” (“*parent*”) yw rhiant yn yr ystyr a roddir i “*parent*” at ddibenion adran 576 o Ddeddf 1996(**1**);

mae “sylwadau llafar” (“*oral representations*”) yn cynnwys tystiolaeth a roddir, oherwydd amhariad ar leferydd neu glyw, gan berson sy’n defnyddio iaith arwyddion;

ystyr “sylwedydd” (“*observer*”) yw person a gaiff fod yn bresennol mewn gwrandawiad at y diben o arsylwi ar y gwrandawiad, ond rhaid iddo beidio â chyfranogi yn y gwrandawiad na gwneud unrhyw nodiadau o’r gwrandawiad na gwneud unrhyw recordiad o’r gwrandawiad drwy ddefnyddio dull ffotograffig, dull sain neu unrhyw ddull arall;

ystyr “Tribiwnlys” (“*Tribunal*”) yw Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru neu’r Special Educational Needs Tribunal for Wales(**2**);

ystyr “Tribiwnlys Haen Gyntaf” (*“First-tier Tribunal”*) yw’r tribiwnlys ar gyfer Lloegr, a sefydlwyd o dan adran 3 o Ddeddf Tribiwnlysoedd, Llysoedd a Gorfodi 2007, sydd ag awdurdodaeth dros apelau a glywyd gynt gan y Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig ac Anabledd;

(**1**) O dan adran 576 o Ddeddf 1996 mae “parent”, mewn perthynas â phlentyn neu berson ifanc, yn cynnwys unrhyw berson nad yw’n rhiant y plentyn ond sydd â chyfrifoldeb rhiant drosto neu sy’n gofalu am y plentyn. Mae adran 212 o Ddeddf 2010 yn mabwysiadu’r diffiniad hwn at ddibenion anghydfodau anabledd.

(**2**) Adran 333 (1ZA) o Ddeddf 1996.

mae “tystiolaeth” (“*evidence*”) yn cynnwys deunydd o unrhyw ddisgrifiad, a gofnodir ar unrhyw ffurf;

ystyr “Uwch Dribiwnlys” (*“Upper Tribunal”*) yw’r tribiwnlys apeliadol a sefydlwyd o dan adran 3 o Ddeddf Tribiwnlysoedd, Llysoedd a Gorfodi 2007 ar gyfer Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig Cymru(**1**);

ystyr “ysgol a gynhelir” (“*maintained school*”) yw ysgol gymunedol, sefydledig neu wirfoddol, ysgol arbennig gymunedol neu sefydledig neu ysgol feithrin a gynhelir gan awdurdod lleol, sef naill ai’r awdurdod lleol a wnaeth y penderfyniad a herir neu awdurdod lleol arall;

ystyr “Ysgrifennydd y Tribiwnlys” (“*Secretary of the Tribunal*”) yw’r person sydd am y tro yn gweithredu fel Ysgrifennydd swyddfa’r Tribiwnlys.

(2) Yn y Rheoliadau hyn, os yw’r amser a ragnodir ar gyfer gwneud unrhyw weithred yn dod i ben ar ddiwrnod nad yw’n ddiwrnod gwaith, bydd y weithred honno wedi ei gwneud mewn pryd os gwneir hi ar y diwrnod gwaith nesaf.

Apelau a hawliadau ar neu ar ôl [*dyddiad*]

3.—(1) Mae’r Rheoliadau hyn yn gymwys i apêl neu hawliad a gofnodir yn y Gofrestr ar neu ar ôl [*dyddiad*].

Dirymiadau ac arbedion

4.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), dirymir Rheoliadau Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig 2001(**2**), Rheoliadau Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig (Terfynau Amser) (Cymru) 2001(**3**) a Rheoliadau Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig (Diwygio) 2002(**4**).

(2) Bydd y Rheoliadau a bennir ym mharagraff (1) yn parhau’n gymwys mewn perthynas ag unrhyw apêl a wneir o dan Ran 4 o Ddeddf 1996 os cofnodwyd y cais apêl yn y Gofrestr cyn [*dyddiad*].

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff (4) dirymir Rheoliadau Tribiwnlys Anghenion Addysgol Arbennig ac Anabledd (Darpariaethau Cyffredinol a Gweithdrefn Hawliadau Anabledd) 2002(**5**).

(4) Bydd y Rheoliadau a bennir ym mharagraff (3) yn parhau’n gymwys mewn perthynas ag unrhyw

---

(**1**) 2007 p.15
(**2**) O.S. 2001/600 fel y’i diwygiwyd gan O.S. 2001/2787.
(**3**) O.S. 2001/3982.
(**4**) O.S. 2002/2787
(**5**) O.S. 2002/1985.

hawliad a wneir o dan Bennod 1 o Ran 6 o Ddeddf 2010 os cofnodwyd yr cais hawlio yn y Gofrestr cyn [*dyddiad*] (**1**).

Darpariaethau trosiannol

5.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys os yw—

(a) apêl neu hawliad a wnaed gan riant wedi ei chofnodi neu'i gofnodi yng Nghofrestr y Tribiwnlys cyn [*dyddiad*], a phlentyn sydd â hawl i wneud apêl neu hawliad i'r Tribiwnlys yn rhinwedd rheoliadau a wnaed o dan adrannau 17(1) a (2) o Fesur Addysg (Cymru) 2009 yn gwneud apêl neu hawliad a gofnodir yng Nghofrestr y Tribiwnlys ar neu ar ôl [*dyddiad*]; a

(b) yr apêl neu'r hawliad a wnaed gan y plentyn yn gysylltiedig â'r mater a herir ac ar yr un seiliau ag a bennir yn apêl neu hawliad y rhiant.

(2) Os yw'r amgylchiadau ym mharagraff (1) yn bodoli—

(a) mae rheoliadau 37 a 38 yn gymwys; a

(b) caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd wneud pa bynnag gyfarwyddiadau a ystyria'n gyfiawn mewn perthynas ag apêl neu hawliad y rhiant.

Yr amcan gor-redol

6.—(1) Amcan gor-redol y Rheoliadau hyn yw galluogi'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys, gyda chymorth y partïon, i ymdrin ag apelau a hawliadau yn deg a chyfiawn.

(2) Mae ymdrin ag achos yn deg a chyfiawn yn cynnwys—

(a) ymdrin â'r apêl neu'r hawliad mewn ffyrdd sy'n gymesur â chymhlethdod y materion dan sylw;

(b) ceisio anffurfioldeb yn yr achosion o dan y Rheoliadau hyn;

(c) sicrhau, i'r graddau y mae'n ymarferol, y trinnir y partïon yn gyfartal o ran trefniadaeth ac y gallant gyfranogi'n llawn yn yr achosion, gan gynnwys cynorthwyo unrhyw barti i gyflwyno unrhyw apêl neu

---

(**1**) Er eu bod wedi eu dirymu gan Atodlen 27 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010, bydd y Rheoliadau hyn yn parhau i gael effaith o ran Cymru yn rhinwedd Gorchymyn Deddf Cydraddoldeb 2010 (Cychwyn Rhif 4, Arbedion, Darpariaethau Canlyniadol, Trosiannol, Dros Dro a Chysylltiedig a Dirymu) 2010 – O.S.2010/2317.

hawliad, ond heb argymell pa drywydd y dylai'r parti hwnnw ei ddilyn;

(ch) defnyddio arbenigedd neilltuol y Llywydd a'r panel tribiwnlys yn effeithiol; a

(d) osgoi oedi, i'r graddau sy'n gyson â rhoi ystyriaeth briodol i'r materion dan sylw.

(3) Rhaid i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys geisio rhoi effaith i amcan gor-redol y Rheoliadau hyn pan fo'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys—

(a) yn arfer unrhyw swyddogaeth o dan y Rheoliadau hyn; neu

(b) yn dehongli unrhyw reoliad.

(4) Yn benodol, rhaid i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys gymryd camau ymarferol i reoli apelau a hawliadau yn unol ag amcan gor-redol y Rheoliadau hyn.

Rhwymedigaeth ar y partïon i gydweithredu

7.—(1) Rhaid i'r partïon—

(a) cydweithredu drwy roi dogfennau neu wybodaeth i'w gilydd, er mwyn galluogi'i gilydd i baratoi datganiad achos;

(b) cynorthwyo'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys i hyrwyddo amcan gor-redol y Rheoliadau hyn; ac

(c) cydweithredu â'r Llywydd a'r panel tribiwnlys yn gyffredinol.

(2) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys dynnu pa bynnag gasgliadau a ystyrir yn briodol gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, o fethiant parti i gydymffurfio ag unrhyw un o'r rhwymedigaethau a bennir ym mharagraff (1).

(3) Pan fo'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys wedi tynnu casgliad o dan baragraff (2), caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys gyfarwyddo Ysgrifennydd y Tribiwnlys i gyflwyno hysbysiad i'r parti diffygiol i'r perwyl bod y Llywydd neu'r panel tribiwnlys yn bwriadu gwneud gorchymyn i ddileu—

(a) yr apêl, os yr apelydd yw'r parti diffygiol;

(b) yr hawliad, os yr hawlydd yw'r parti diffygiol;

(c) y datganiad achos a'r dystiolaeth ysgrifenedig, os yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol yw'r parti diffygiol.

(4) Rhaid i'r hysbysiad ym mharagraff (3) wahodd sylwadau a rhaid i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys ystyried unrhyw sylwadau a wneir.

(5) At ddibenion y rheoliad hwn—

(a) rhaid i hysbysiad sy'n gwahodd sylwadau roi gwybod i'r parti diffygiol y caiff y parti hwnnw, o fewn cyfnod (ddim hwy na 5

niwrnod gwaith) a bennir yn yr hysbysiad, naill ai wneud sylwadau ysgrifenedig neu ofyn am gyfle i wneud sylwadau ar lafar;

(b) bydd sylwadau wedi'u gwneud—

(i) yn achos sylwadau ysgrifenedig, os gwneir hwy o fewn y cyfnod penodedig; a

(ii) yn achos sylwadau ar lafar, os yw'r parti sy'n bwriadu eu gwneud wedi gofyn am gyfle i wneud hynny o fewn y cyfnod penodedig.

(6) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, ar ôl ystyried unrhyw sylwadau a wneir gan y parti diffygiol, orchymyn dileu achos y parti hwnnw.

Dulliau amgen o ddatrys anghydfod

8.—(1) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys geisio, pan fo'n briodol, cyfeirio sylw'r partïon at unrhyw weithdrefn amgen briodol sydd ar gael i ddatrys yr anghydfod.

(2) Os yw'r partïon yn dymuno defnyddio'r weithdrefn amgen i ddatrys yr anghydfod, caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, ar yr amod bod hynny'n gyson ag amcan gor-redol y Rheoliadau hyn, ohirio ystyriaeth o'r apêl neu'r hawliad.

Cyfansoddiad y Tribiwnlys

Aelodau'r panel addysg

9. Ni cheir penodi person yn aelod o'r panel addysg oni fodlonir Gweinidogion Cymru—

(a) nad yw'r person yn gymwys i'w benodi'n Gadeirydd; a

(b) bod gan y person wybodaeth a phrofiad cyfredol o blant sydd ag—

(i) anghenion addysgol arbennig; neu

(ii) anableddau; neu

(iii) pan fo'n ofynnol, y ddau.

Sefydlu panelau tribiwnlys

10.—(1) Mae awdurdodaeth y Tribiwnlys i gael ei harfer gan y cyfryw nifer o banelau tribiwnlys ag y penderfynir gan y Llywydd o bryd i'w gilydd.

(2) Mae'r panelau tribiwnlys sy'n arfer yr awdurdodaeth a roddir iddynt yn unol â pharagraff (1) i eistedd ar y cyfryw adegau, ac yn y cyfryw fannau a benderfynir o bryd i'w gilydd gan y Llywydd.

Aelodaeth panel tribiwnlys

11.—(1) Yn ddarostyngedig i reoliad 45(5), rhaid i banel tribiwnlys gael ei gyfansoddi o berson a benodir yn Gadeirydd, ynghyd â dau aelod arall.

(2) Ar gyfer pob gwrandawiad—

(a) rhaid i'r Cadeirydd fod yn naill ai'r Llywydd neu'n berson a ddewisir gan y Llywydd o'r panel o bersonau a benodir o dan adran 333(2) o Ddeddf 1996; a

(b) rhaid i'r ddau aelod arall fod yn bersonau a ddewisir gan y Llywydd o'r panel addysg.

RHAN B
APELAU ANGHENION ADDYSGOL ARBENNIG A HAWLIADAU ANABLEDD

CYCHWYN ACHOSION

Gwneud apêl neu hawliad

Cyfnod a ganiateir ar gyfer cychwyn achos

12.—(1) Rhaid gwneud apêl i'r Tribiwnlys drwy gais ysgrifenedig yn unol â'r Rheoliadau hyn, a rhaid i'r Tribiwnlys ei gael ddim hwyrach na'r diwrnod gwaith cyntaf ar ôl diwedd y cyfnod o ddau fis sy'n dechrau gyda'r dyddiad pan roddwyd yr hysbysiad ysgrifenedig o benderfyniad yr awdurdod lleol ac o'r hawl i apelio yn erbyn y penderfyniad o dan Ran 4 o Ddeddf 1996(**1**).

(2) Mewn perthynas ag apêl neu apêl arfaethedig, os cyfeirir yr anghydfod dan sylw ar gyfer datrys anghydfodau o dan adran 332BA o Ddeddf 1996 (**2**) cyn diwedd y cyfnod a bennir ym mharagraff (1), estynnir o dri mis y cyfnod a ganiateir gan y paragraff hwnnw.

(3) Rhaid gwneud hawliad i'r Tribiwnlys drwy hawliad ysgrifenedig yn unol â'r Rheoliadau hyn, a rhaid i'r Tribiwnlys ei gael ddim hwyrach na'r diwrnod gwaith cyntaf ar ôl diwedd y cyfnod a ddatgenir ym mharagraff 4(1) o Atodlen 17 i Ddeddf 2010(**3**).

(**1**) *Gweler* Rheoliadau Addysg (Anghenion Addysgol Arbennig) 2002, rheoliad 5 (cyflwyno dogfennau) [O.S. 2002/152].

(**2**) Mewnosodwyd adran 332BA gan adran 5 o Fesur Addysg (Cymru) 2009.

(**3**) Mae paragraff 4(1) o Atodlen 17 i Ddeddf Cydraddoldeb 2010 yn pennu o fewn pa gyfnod y mae'n rhaid gwneud hawliad i'r Tribiwnlys. Mae is-baragraff (2) yn gwneud darpariaeth ynglŷn ag achosion, neu achosion arfaethedig, pan atgyfeirir yr anghydfod ar gyfer cymodi.

(4) Mewn perthynas â hawliad neu hawliad arfaethedig, os cyfeirir yr anghydfod dan sylw ar gyfer datrys anghydfodau o dan baragraff 6C o Atodlen 17 i Ddeddf Cydraddoldeb 2010(**1**) neu gymodi o dan adran 27(1) o Ddeddf Cydraddoldeb 2006(**2**) cyn diwedd y cyfnod a bennir ym mharagraff (1), estynnir o dri mis y cyfnod a ganiateir gan y paragraff hwnnw

(5) Yn ddarostyngedig i reoliad 17, ni chaiff y Tribiwnlys ystyried—

(a) ffurflen apêl oni chychwynnir achos yn unol â pharagraffau (1) a (2);

(b) ffurflen hawlio oni chychwynnir achos yn unol â pharagraff (3) a (4).

Y cais apêl

13.—(1) Rhaid i'r cais apêl ddatgan—

(a) enw a chyfeiriad y person sy'n gwneud yr apêl, ac os ydynt ar gael, rhif teleffon, rhif ffacs a chyfeiriad electronig y person hwnnw;

(b) enw, dyddiad geni a rhyw y plentyn;

(c) os yw'n berthnasol, y berthynas neu'r cysylltiad rhwng y person sy'n gwneud yr apêl a'r plentyn;

(ch) enwau a chyfeiriadau'r holl bersonau sydd â chyfrifoldeb rhiant, neu sy'n rhannu'r cyfrifoldeb rhiant, dros y plentyn neu sy'n gofalu am y plentyn;

(d) enw, cyfeiriad a phroffesiwn unrhyw gynrychiolydd a benodir gan y person sy'n gwneud yr apêl, ac os ydynt ar gael, rhif teleffon, rhif ffacs a chyfeiriad electronig y cynrychiolydd hwnnw;

(dd) cyfeiriad ac os oes un ar gael, cyfeiriad electronig, lle y dylid anfon hysbysiadau a dogfennau at y person sy'n gwneud yr apêl;

(e) enw a chyfeiriad yr awdurdod lleol a wnaeth y penderfyniad a herir;

(f) y dyddiad y cafodd y person sy'n gwneud yr apêl y penderfyniad a herir;

(**1**) Mae adran 20 o Fesur Addysg (Cymru) 2009 yn rhoi i Weinidogion Cymru y pŵer i ddiwygio'r Mesur drwy orchymyn i ddiwygio Deddf Cydraddoldeb 2010. Mae'r cyfeiriad at baragraff 6C yn gyfeiriad at y ddarpariaeth y bwriedir ei mewnosod drwy orchymyn yn Atodlen 17 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

(**2**) 2006 p.3; amnewidiwyd adran 27(1) gan baragraff 16 o Atodlen 26 i Ddeddf Cydraddoldeb 2010; ail-rifwyd paragraff 16 fel paragraff 71 o Atodlen 26 gan baragraff 1(c) o Atodlen 1 i O.S. 2010/2279; diwygiwyd adran 27(1) yn ddiweddarach gan O.S. 2011/1060.

(ff) y rheswm neu'r rhesymau dros wneud yr apêl;

(g) y canlyniad a geisir; ac

(ng) y camau, os oes rhai, a gymerwyd eisoes i ddatrys yr anghydfod.

(2) Os yw'r person sy'n gwneud yr apêl yn gofyn am orchymyn—

(a) bod datganiad y plentyn i'w ddiwygio, rhaid i'r cais apêl bennu â pha ran neu rannau o'r datganiad y mae'r apêl yn ymwneud;

(b) bod ysgol (ac eithrio unrhyw ysgol a enwir eisoes yn natganiad y plentyn) i gael ei henwi yn y datganiad, rhaid i'r cais apêl naill ai ddatgan enw a chyfeiriad yr ysgol honno neu roi disgrifiad digonol o'r math o ysgol, ac o natur yr ysgol, a ystyrid gan y person yn lleoliad priodol ar gyfer y plentyn.

(3) Ceir cyflwyno'r cais apêl ynghyd ag—

(a) copi o'r penderfyniad a herir;

(b) os gwneir yr apêl o dan adran 326 o Ddeddf 1996 neu baragraffau 8 neu 11 o Atodlen 27 i'r Ddeddf honno, copi o ddatganiad y plentyn, unrhyw ddogfennaeth a atodwyd i'r datganiad neu sy'n ffurfio rhan ohono, ac os yw ar gael, copi o'r adolygiad diweddaraf o dan adran 328 o Ddeddf 1996.

(4) Rhaid cyflwyno'r cais apêl ynghyd ag—

(a) cadarnhad ysgrifenedig bod y person sy'n gwneud yr apêl wedi hysbysu'r personau, os oes rhai, a enwir yn unol â pharagraff (1)(ch), fod y person wedi gwneud apêl i'r Tribiwnlys;

(b) pan fo'r cais apêl yn datgan enw ysgol yn unol â pharagraff (2)(b), cadarnhad ysgrifenedig bod y person sy'n gwneud yr apêl wedi hysbysu pennaeth yr ysgol o fwriad y person i ofyn am enwi'r ysgol yn y datganiad; ac

(c) pan fo'r cais apêl, o dan baragraff (2)(b), yn datgan enw—

(i) ysgol a gynhelir, drwy gadarnhad ysgrifenedig bod y person sy'n gwneud yr apêl wedi hysbysu'r awdurdod lleol sy'n cynnal yr ysgol honno, a allai fod yr awdurdod lleol a wnaeth y penderfyniad a herir neu awdurdod lleol gwahanol, am fwriad y person i ofyn am enwi'r ysgol a gynhelir yn y datganiad;

(ii) ysgol annibynnol, drwy gadarnhad ysgrifenedig bod y person sy'n gwneud yr apêl wedi hysbysu perchennog yr ysgol am fwriad y person i ofyn am enwi'r ysgol annibynnol yn y datganiad.

(5) Rhaid i'r cais apêl gael ei lofnodi gan y person sy'n gwneud yr apêl, neu gan unrhyw gynrychiolydd neu gyfaill achos ar ran y person hwnnw.

(6) Yn unol â rheoliad 38, caiff y cais apêl gynnwys cais am i'r apêl gael ei chlywed ar y cyd â hawliad yn erbyn corff cyfrifol.

Y cais hawlio

14.—(1) Rhaid i'r cais hawlio ddatgan—

(a) enw a chyfeiriad y person sy'n gwneud yr hawliad ac os ydynt ar gael, rhif teleffon, rhif ffacs a chyfeiriad electronig y person hwnnw;

(b) enw, dyddiad geni a rhyw y plentyn;

(c) os yw'n berthnasol, y berthynas neu'r cysylltiad rhwng y person sy'n gwneud yr hawliad a'r plentyn;

(ch) enwau a chyfeiriadau'r holl bersonau sydd â chyfrifoldeb rhiant, neu sy'n rhannu'r cyfrifoldeb rhiant, dros y plentyn neu sy'n gofalu am y plentyn;

(d) enw, cyfeiriad a phroffesiwn unrhyw gynrychiolydd a benodir gan y person sy'n gwneud yr hawliad, ac os ydynt ar gael, rhif teleffon, rhif ffacs a chyfeiriad electronig y cynrychiolydd hwnnw;

(dd) cyfeiriad ac os oes un ar gael, cyfeiriad electronig, lle y dylid anfon hysbysiadau a dogfennau at y person sy'n gwneud yr hawliad;

(e) enw a chyfeiriad—

(i) yr ysgol neu'r awdurdod lleol a wnaeth y penderfyniad a herir; neu

(ii) yr awdurdod ar gyfer yr ysgol a enwir o dan baragraff (1)(e)(i) os yw'r cyfryw ysgol yn ysgol a gynhelir;

(f) manylion y penderfyniad a herir, y mae'r hawliad yn ymwneud ag ef;

(ff) y dyddiad neu'r dyddiadau y digwyddodd y penderfyniad a herir;

(g) y rheswm neu'r rhesymau dros wneud yr hawliad;

(ng) y canlyniad a geisir; ac

(h) y camau, os oes rhai, a gymerwyd eisoes i ddatrys yr anghydfod.

(2) Rhaid i'r cais hawlio gynnwys disgrifiad o anabledd y plentyn.

(3) Os yw ar gael, ceir cyflwyno ynghyd â'r cais hawlio dystiolaeth o ddiagnosis meddygol neu ddiagnosis proffesiynol arall mewn perthynas ag anabledd y plentyn.

(4) Rhaid cyflwyno'r cais hawlio ynghyd â chadarnhad ysgrifenedig bod y person sy'n gwneud yr hawliad wedi hysbysu'r personau, os oes rhai, a enwir yn unol â pharagraff (1)(ch), fod y person wedi gwneud hawliad i'r Tribiwnlys.

(5) Rhaid i'r cais hawlio gael ei lofnodi gan y person sy'n gwneud yr hawliad, neu gan unrhyw gynrychiolydd neu gyfaill achos ar ran y person hwnnw.

(6) Yn unol â rheoliad 38, caiff y cais hawlio gynnwys cais am i'r hawliad gael ei glywed ar y cyd ag apêl yn erbyn awdurdod lleol.

Gweithredu gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys

15.—(1) Pan ddaw'r cais apêl neu'r cais hawlio i law, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys—

(a) cofnodi ei fanylion yn y Gofrestr; a

(b) anfon at yr apelydd neu'r hawlydd—

(i) cydnabyddiaeth o'i dderbyn a nodyn o rif yr achos a gofnodwyd yn y Gofrestr;

(ii) nodyn o'r cyfeiriad y dylid anfon hysbysiadau a chyfathrebiadau iddo ar gyfer y Tribiwnlys;

(iii) hysbysiad i'r perwyl y gellir cael cyngor ynghylch y weithdrefn apelau neu hawliadau o swyddfa'r Tribiwnlys;

(iv) yn ddarostyngedig i reoliad 19(2), hysbysiad sy'n datgan yr amser a ganiateir ar gyfer cyflwyno datganiad achos a thystiolaeth yr apelydd neu'r hawlydd o dan reoliad 19(1); a

(v) datganiad o'r canlyniadau posibl i'r apêl neu'r hawliad os na fydd y parti'n cydymffurfio â rheoliad 7 (rhwymedigaeth ar y partïon i gydweithredu).

(2) Yr un pryd ag yr anfonir yr hysbysiad y cyfeirir ato ym mharagraff (1)(b)(iv) at yr apelydd neu'r hawlydd, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys anfon at yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol—

(a) copi o'r cais apêl neu'r cais hawlio ac unrhyw ddogfennau cysylltiedig;

(b) nodyn o'r cyfeiriad y dylid anfon hysbysiadau a chyfathrebiadau iddo ar gyfer y Tribiwnlys;

(c) hysbysiad sy'n datgan yr amser ar gyfer cyflwyno datganiad achos a thystiolaeth yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol o dan reoliad 19(1), a'r canlyniadau os na wneir hynny; a

(d) datganiad o'r canlyniadau posibl i'r apêl neu'r hawliad os nad yw parti'n

cydymffurfio â rheoliad 7 (rhwymedigaeth ar y partïon i gydweithredu).

(3) Pan fo'n ofynnol canfod enw'r corff cyfrifol mewn perthynas â hawliad, caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd wneud pa bynnag ymholiadau sy'n angenrheidiol at y diben hwnnw.

(4) Os yw'n ymddangos i'r Llywydd, neu'r Cadeirydd neu Ysgrifennydd y Tribiwnlys y gall fod mwy nag un corff cyfrifol mewn perthynas â hawliad, caiff y Tribiwnlys anfon y ddogfennaeth a bennir ym mharagraff (2) at unrhyw rai neu at bob un o'r cyfryw gyrff, fel y bo'n briodol.

(5) Os yw Ysgrifennydd y Tribiwnlys o'r farn, ar sail y cais apêl neu'r cais hawlio, bod y person sy'n gwneud yr apêl neu'r hawliad yn gofyn i'r Tribiwnlys ystyried mater sydd y tu allan i bwerau'r Tribiwnlys, caiff Ysgrifennydd y Tribiwnlys roi hysbysiad i'r person hwnnw—

(a) sy'n datgan y rhesymau dros y farn honno; a

(b) sy'n rhoi gwybod i'r person rhaid peidio â chofnodi'r cais apêl neu'r cais hawlio yn y Gofrestr oni fydd y person, o fewn amser penodedig (rhaid iddo fod yn ddim llai na 5 niwrnod gwaith) wedi hysbysu Ysgrifennydd y Tribiwnlys o fwriad y person i fynd ymlaen â'r apêl neu'r hawliad.

(6) Os yw Ysgrifennydd y Tribiwnlys wedi rhoi hysbysiad o dan baragraff (5), rhaid trin y cais apêl neu'r cais hawlio fel un sydd wedi ei gael at ddibenion paragraff (1) os yw'r person sy'n gwneud yr apêl neu'r hawliad yn hysbysu Ysgrifennydd y Tribiwnlys o ddymuniad y person i fynd ymlaen â'r apêl neu'r hawliad.

(7) Os yw Ysgrifennydd y Tribiwnlys o'r farn bod gwall amlwg yn y cais apêl neu'r cais hawlio, caiff Ysgrifennydd y Tribiwnlys gywiro'r gwall hwnnw.

(8) Pan fo gwall wedi ei gywiro yn unol â pharagraff (7), rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys hysbysu'r person sy'n gwneud yr apêl neu'r hawliad o'r cywiriad, a datgan effaith paragraff (9).

(9) Oni fydd y person sy'n gwneud yr apêl neu'r hawliad yn rhoi gwybod i Ysgrifennydd y Tribiwnlys fod y person yn gwrthwynebu'r cywiriad, o fewn 5 niwrnod gwaith ar ôl rhoi'r hysbysiad o dan baragraff (8), rhaid trin y cais apêl neu'r cais hawlio fel y'i cywirwyd fel y cais apêl neu'r cais hawlio at ddibenion y Rheoliadau hyn.

(10) Yn ddarostyngedig i reoliadau 67(2) a (3) a pharagraff (11), rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys anfon yr holl ddogfennau a hysbysiadau ynglŷn â'r apêl neu'r hawliad at yr apelydd neu'r hawlydd.

(11) Mae paragraff (10) yn gymwys—

(a) oni fydd yr apelydd neu'r hawlydd yn hysbysu Ysgrifennydd y Tribiwnlys fod rhaid anfon yr holl ddogfennau a hysbysiadau ynglŷn â'r apêl neu'r hawliad at y cynrychiolydd yn hytrach nag at yr apelydd neu'r hawlydd;

(b) yn ddarostyngedig i reoliadau 55(7) a 79(5).

(12) Pan fo paragraff 11(a) yn gymwys, rhaid dehongli cyfeiriadau yn y Rheoliadau hyn (sut bynnag y'u mynegir) at anfon dogfennau at yr apelydd neu'r hawlydd, neu roi hysbysiad i'r apelydd neu'r hawlydd, fel pe baent yn gyfeiriadau at anfon dogfennau at y cynrychiolydd neu roi hysbysiadau i'r cynrychiolydd.

Apêl neu hawliad a wneir y tu allan i'r amser

16.—(1) Caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd ystyried—

(a) unrhyw apêl sydd y tu allan i'r amser os yw'r Llywydd neu'r Cadeirydd o'r farn, yng ngoleuni holl amgylchiadau'r achos, y byddai'n gyfiawn a theg gwneud hynny;

(b) unrhyw apêl sydd y tu allan i'r amser o dan baragraff 4(3) o Atodlen 17 i Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

(2) Caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd geisio gwybodaeth bellach gan y person sy'n gwneud yr apêl neu hawliad cyn gwneud penderfyniad o dan baragraff (1).

Digonolrwydd y rhesymau

17.—(1) Os nad yw'r cais apêl neu'r cais hawlio yn cynnwys datganiad o'r rhesymau dros wneud yr apêl neu'r hawliad, neu os na chyflwynir ef ynghyd â datganiad o'r fath, gan gynnwys, mewn perthynas â hawliad, yr wybodaeth a bennir yn rheoliad 14(1)(ff), (g) a (2), ac sy'n ddigonol ym marn y Llywydd neu'r Cadeirydd i alluogi'r awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol i ymateb i'r datganiad, rhaid i'r Llywydd neu'r Cadeirydd gyfarwyddo'r apelydd neu'r hawlydd i anfon manylion o'r rhesymau at Ysgrifennydd y Tribiwnlys o fewn 10 niwrnod gwaith ar ôl rhoi'r cyfarwyddyd.

(2) Mae rheoliad 36 yn gymwys i gyfarwyddyd o dan baragraff (1).

(3) Mae'r rhesymau a anfonir wrth ymateb i gyfarwyddyd a roddir o dan baragraff (1) i'w trin fel pe baent yn rhan o'r cais apêl neu'r cais hawlio.

Cynrychiolwyr yr apelydd neu'r hawlydd

18.—(1) Caiff yr apelydd neu'r hawlydd, yn y cais apêl neu'r cais hawlio neu drwy roi hysbysiad

ysgrifenedig i Ysgrifennydd y Tribiwnlys ar unrhyw adeg yn ddiweddarach—

(a) penodi cynrychiolydd;

(b) penodi cynrychiolydd arall i gymryd lle'r cynrychiolydd a benodwyd yn flaenorol ac y diddymir ei benodiad gan y penodiad diweddarach;

(c) datgan nad oes unrhyw berson yn gweithredu fel cynrychiolydd yr apelydd neu'r hawlydd, sy'n diddymu unrhyw benodiad blaenorol.

(d) Pan wneir penodiad o dan baragraff (1), rhaid i'r apelydd neu'r hawlydd roi enw, cyfeiriad, manylion cyswllt a phroffesiwn y cynrychiolydd.

Paratoi achos cyn y gwrandawiad

Datganiadau achos a darpariaeth atodol

Y cyfnod datganiad achos

19.—(1) Y cyfnod datganiad achos yw cyfnod—

(a) o 30 diwrnod gwaith, sy'n cychwyn ar y dyddiad yr ystyrir bod hysbysiad, a roddwyd o dan reoliad 15(1)(b)(iv) ac 15(2)(c) wedi ei gael yn unol â rheoliad 79(11); a

(b) sy'n cynnwys unrhyw estyniad i'r cyfnod hwnnw a orchmynnir gan y Llywydd neu gan y Cadeirydd o dan reoliad 69.

(2) Os yw'r Llywydd neu'r Cadeirydd yn gwneud cyfarwyddyd mewn perthynas ag—

(a) apêl yn unol â rheoliad 17, ni fydd y cyfnod a bennir ym mharagraff (1) yn cychwyn, a rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys beidio ag anfon hysbysiad at yr apelydd fel sy'n ofynnol gan reoliad 15(1)(b)(iv), nac anfon unrhyw ddogfennau fel sy'n ofynnol gan reoliad 15(2), hyd nes y ceir rhesymau yn ateb i'r cyfarwyddyd;

(b) hawliad yn unol â rheoliad 17 neu'n gwneud ymholiadau o dan reoliad 15(3), ni fydd y cyfnod a bennir ym mharagraff (1) yn cychwyn, a rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys beidio ag anfon hysbysiad at yr hawlydd fel sy'n ofynnol gan reoliad 15(1)(b)(iv), nac anfon unrhyw ddogfennau at y corff cyfrifol fel sy'n ofynnol gan reoliad 15(2), hyd nes y ceir rhesymau yn ateb i'r cyfarwyddyd neu y cwblheir yr ymholiadau.

Datganiad achos a thystiolaeth yr apelydd neu'r hawlydd

20.—(1) Rhaid i'r apelydd neu'r hawlydd gyflwyno i Ysgrifennydd y Tribiwnlys, cyn diwedd y cyfnod datganiad achos—

(a) datganiad achos; a

(b) pob tystiolaeth arall y bwriedir dibynnu arni ac nas cyflwynwyd eisoes.

(2) Rhaid i'r datganiad achos a gyflwynir gan yr apelydd neu'r hawlydd gynnwys—

(a) os rhiant y plentyn yw'r apelydd neu'r hawlydd—

(i) safbwyntiau'r plentyn ynglŷn â'r materion a godir yn yr apêl neu'r hawliad; neu

(ii) esboniad pam nad yw'r apelydd neu'r hawlydd wedi canfod safbwyntiau'r plentyn;

(b) os y plentyn yw'r apelydd neu'r hawlydd—

(i) safbwyntiau rhiant y plentyn ynglŷn â'r materion a godir yn yr apêl neu'r hawliad; neu

(ii) esboniad pam nad yw'r apelydd neu'r hawlydd wedi canfod safbwyntiau'r rhiant.

(3) Os rhoddir caniatâd gan y Llywydd neu'r Cadeirydd, caiff yr apelydd neu'r hawlydd—

(a) diwygio'r cais apêl neu'r cais hawlio;

(b) cyflwyno datganiad atodol o resymau sy'n ategu'r cais apêl neu'r cais hawlio;

(c) diwygio datganiad atodol o resymau sy'n ategu'r cais apêl neu'r cais hawlio;

(ch) cyflwyno datganiad achos atodol;

(d) diwygio datganiad achos atodol.

(4) Rhaid i'r apelydd neu'r hawlydd gyflwyno copi i Ysgrifennydd y Tribiwnlys o bob diwygiad a datganiad atodol y rhoddwyd caniatâd ar ei gyfer o dan baragraff (3), o fewn y cyfnod o amser a ganiateir.

(5) Os diwygir cais apêl yn unol â pharagraff (3) fel bod yr apelydd yn gofyn am orchymyn bod ysgol a gynhelir i'w henwi yn natganiad y plentyn, ac eithrio'r un a enwir eisoes yn y datganiad hwnnw, neu, os nad oes un a enwir eisoes, bod ysgol a gynhelir i gael ei henwi, rhaid i'r apelydd hysbysu pennaeth yr ysgol a gynhelir a enwir yn y cais apêl diwygiedig, gan ddatgan enw a dyddiad geni'r plentyn.

(6) Os na chynhelir yr ysgol y cyfeirir ati ym mharagraff (5) gan yr awdurdod lleol, rhaid i'r apelydd hysbysu'r awdurdod sy'n cynnal yr ysgol.

(7) Pan roddir caniatâd o dan baragraff (3), caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd, pan fo angen, estyn y cyfnod datganiad achos, o dan reoliad 69 neu, os daeth i ben, ganiatáu pa bynnag cyfnod pellach a ystyrir yn briodol gan y Llywydd neu'r Cadeirydd.

(8) Os yw'r awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol, ar yr adeg y rhoddir caniatâd o dan baragraff (3), wedi colli ei hawlogaeth i fod yn bresennol neu gael ei gynrychioli yn y gwrandawiad yn unol â rheoliadau 25 neu 36, bydd rhoi'r caniatâd yn adfer y cyfryw hawlogaeth ac, os bydd angen, rhaid gohirio'r gwrandawiad neu ohirio gweddill y gwrandawiad, fel y bo'n briodol, er mwyn i'r awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol gael ei gynrychioli.

Datganiad achos a thystiolaeth yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol

21.—(1) Rhaid i'r awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol gyflwyno i Ysgrifennydd y Tribiwnlys cyn diwedd y cyfnod datganiad achos—

(a) copi o'r penderfyniad a herir;

(b) os gwneir yr apêl o dan adran 326 o Ddeddf 1996 neu baragraffau 8 neu 11 o Atodlen 27 i'r Ddeddf honno, copi o ddatganiad y plentyn, unrhyw ddogfennaeth a atodwyd i'r datganiad neu sy'n ffurfio rhan ohono, ac os yw ar gael, copi o'r adolygiad diwethaf;

(c) datganiad achos; ac

(ch) pob tystiolaeth arall y bwriedir dibynnu arni ac nas cyflwynwyd eisoes.

(2) Rhaid i ddatganiad achos yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol gael ei lofnodi gan berson a awdurdodwyd i lofnodi dogfennau o'r fath ar ran yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol, a rhaid iddo ddatgan a yw'r awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol yn bwriadu gwrthwynebu'r apêl neu'r hawliad ai peidio.

(3) Os yw'r awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol yn bwriadu gwrthwynebu'r apêl neu'r hawliad, rhaid i'w ddatganiad achos ddatgan—

(a) ar ba seiliau y gwrthwynebir yr apêl neu'r hawliad, neu unrhyw ran o'r apêl neu'r hawliad;

(b) enw, cyfeiriad a phroffesiwn cynrychiolydd yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol ac os ydynt ar gael, rhif teleffon, rhif ffacs a chyfeiriad electronig y cynrychiolydd;

(c) y cyfeiriad lle y dylid anfon neu ddanfon dogfennau ar gyfer yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol;

(ch) crynodeb o'r ffeithiau mewn perthynas â'r penderfyniad a herir;

(d) y rheswm neu’r rhesymau dros y penderfyniad a herir os nad yw’r rheswm neu’r rhesymau’n gynwysedig yn y penderfyniad; ac

(dd) y camau, os oes rhai, a gymerwyd eisoes i ddatrys yr anghydfod.

(4) Rhaid i ddatganiad achos yr awdurdod lleol neu’r corff cyfrifol gynnwys—

(a) safbwyntiau’r plentyn ynglŷn â’r materion a godir yn yr apêl neu’r hawliad; neu

(b) esboniad pam nad yw wedi canfod safbwyntiau’r plentyn.

(5) Caiff yr awdurdod lleol neu’r corff cyfrifol ddiwygio’i ddatganiad achos, cyflwyno datganiad achos atodol, neu ddiwygio datganiad achos atodol, os rhoddir caniatâd gan y Llywydd neu’r Cadeirydd.

(6) Rhaid i’r awdurdod lleol neu’r corff cyfrifol gyflwyno i’r Tribiwnlys gopi o bob diwygiad a datganiad atodol y rhoddwyd caniatâd ar ei gyfer o dan baragraff (5), o fewn y cyfnod o amser a ganiateir.

(7) Os rhoddir caniatâd o dan baragraff (5), caiff y Llywydd neu’r Cadeirydd estyn y cyfnod datganiad achos o dan reoliad 69, neu, os daeth i ben, ganiatáu pa bynnag cyfnod pellach a ystyrir yn briodol gan y Llywydd neu’r Cadeirydd.

(8) Os yw’r apelydd neu’r hawlydd, ar yr adeg y rhoddir caniatâd o dan baragraff (5), wedi colli hawlogaeth i fod yn bresennol neu gael ei gynrychioli yn y gwrandawiad yn unol â rheoliad 36, bydd rhoi’r caniatâd yn adfer y cyfryw hawlogaeth ac, os bydd angen, rhaid gohirio’r gwrandawiad neu weddill y gwrandawiad, fel y bo’n briodol, er mwyn i’r apelydd neu’r hawlydd gael ei gynrychioli.

Newid cynrychiolydd yr awdurdod lleol neu’r corff cyfrifol

22.—(1) Caiff yr awdurdod lleol neu’r corff cyfrifol, ar unrhyw adeg, newid ei gynrychiolydd at ddibenion yr apêl neu’r hawliad drwy hysbysu Ysgrifennydd y Tribiwnlys o enw, cyfeiriad a phroffesiwn y cynrychiolydd newydd, ac os ydynt ar gael, rhif teleffon, rhif ffacs a chyfeiriad electronig y cynrychiolydd.

(2) Rhaid dehongli cyfeiriadau yn y Rheoliadau hyn (sut bynnag y’u mynegir) at anfon dogfennau at yr awdurdod lleol neu’r corff cyfrifol, neu roi hysbysiad iddo, fel pe baent yn gyfeiriadau at anfon dogfennau at, neu roi hysbysiad i’r cynrychiolydd a enwir yn unol â pharagraff (1) neu reoliad 21(3)(b).

Newid yr awdurdod lleol mewn apêl

23.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys at ddibenion apêl os, ar ôl y dyddiad y gwnaed y penderfyniad a herir gan yr awdurdod lleol, nad yw'r awdurdod lleol bellach yn gyfrifol am y plentyn o fewn ystyr adran 321(3) o Ddeddf 1996 ("yr hen awdurdod").

(2) Pan fo paragraff (1) yn gymwys, caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd orchymyn, at holl ddibenion yr apêl ac wrth gael tystiolaeth, y disodlir enw'r hen awdurdod gan enw'r awdurdod sy'n gyfrifol am y plentyn o fewn ystyr adran 321(3) o Ddeddf 1996 ("yr awdurdod newydd").

(3) Rhaid rhoi cyfle i'r hen awdurdod, yr awdurdod newydd a'r apelydd gael eu clywed cyn gwneud gorchymyn o dan baragraff (2).

(4) Pan wneir gorchymyn o dan baragraff (2)—

(a) rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys hysbysu'r hen awdurdod, yr awdurdod newydd a'r apelydd;

(b) ni fydd yr hen awdurdod bellach yn barti yn yr apêl;

(c) bydd yr awdurdod newydd yn dod yn barti yn yr apêl;

(ch) bydd y Rheoliadau hyn yn gymwys fel pe bai'r awdurdod newydd wedi gwneud y penderfyniad a herir;

(d) rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys anfon copïau at yr awdurdod newydd o'r holl ddogfennau a thystiolaeth ysgrifenedig a gafodd y Tribiwnlys gan yr apelydd a chan yr hen awdurdod mewn perthynas â'r apêl;

(dd) bydd y weithdrefn ar gyfer penderfynu'r apêl yn ailgychwyn, a rheoliad 15 yn gymwys fel pe bai'r dogfennau a'r dystiolaeth ysgrifenedig a anfonwyd yn unol ag is-baragraff (d) yn rhan o'r cais apêl y cyfeirir ato yn rheoliad 15(1).

Copïau o ddogfennau i'r partïon

24.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys—

(a) anfon copi at yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol o unrhyw ddiwygiad i'r cais apêl neu'r cais hawlio a ddaw i law yn ystod y cyfnod datganiad achos;

(b) ar ddiwedd y cyfnod datganiad achos, anfon copi o ddatganiad achos a thystiolaeth ysgrifenedig y naill barti at y llall;

(c) anfon copïau ar unwaith o unrhyw ddiwygiadau neu ddatganiadau atodol, sylwadau ysgrifenedig, tystiolaeth ysgrifenedig (ac eithrio tystiolaeth

ysgrifenedig y ceir copi ohoni yn unol â rheoliad 50 (tystiolaeth ysgrifenedig sy'n hwyr)) neu ddogfennau eraill a geir gan barti ar ôl diwedd y cyfnod datganiad achos, at y parti arall.

(2) Os cyflwynir ffurflen apêl neu ffurflen hawlio, datganiad achos, diwygiad, datganiad atodol, sylw ysgrifenedig, tystiolaeth ysgrifenedig neu ddogfen arall i Ysgrifennydd y Tribiwnlys ar ôl yr amser a ragnodir gan y Rheoliadau hyn, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys beidio ag anfon copi o'r hyn a gyflwynir felly at y parti arall, onid estynnir y terfyn amser gan y Llywydd neu'r Cadeirydd o dan reoliad 69.

(3) Pan fo Ysgrifennydd y Tribiwnlys yn anfon copïau o ddogfennau y cyfeirir atynt ym mharagraff (1) at barti sydd eisoes wedi hysbysu Ysgrifennydd y Tribiwnlys, wrth ymateb i ymholiadau a wnaed o dan reoliad 26(a)(i) a (ii), nad yw'r parti'n dymuno bod yn bresennol na chael ei gynrychioli yn y gwrandawiad, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys ofyn i'r parti hwnnw a yw'n dymuno newid yr ymateb hwnnw ar sail y copïau a gafwyd.

Methiant i gyflwyno datganiad achos ac absenoldeb gwrthwynebiad

25.—(1) Os na chaiff Ysgrifennydd y Tribiwnlys ddatganiad achos gan yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol o fewn y cyfnod datganiad achos neu os yw'r awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol yn datgan mewn ysgrifen nad yw'n gwrthwynebu'r apêl neu'r hawliad, neu'n tynnu'n ôl ei wrthwynebiad i'r apêl neu'r hawliad, caiff y panel tribiwnlys penderfynu'r apêl neu'r hawliad heb wrandawiad neu drwy gynnal gwrandawiad;

(2) Os yw'r panel tribiwnlys yn penderfynu'r apêl neu'r hawliad heb gynnal gwrandawiad, rhaid iddo wneud hynny ar sail y cais apêl neu'r cais hawlio ac unrhyw ddogfennaeth arall a ddaeth i law neu a ddiwygiwyd eisoes yn unol â rheoliad 20(3).

(3) Os yw'r panel tribiwnlys yn penderfynu cynnal gwrandawiad yn unol â pharagraff (1)(b), caiff ddyroddi cyfarwyddyd sy'n gwahardd yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol rhag bod yn bresennol na chael ei gynrychioli yn y gwrandawiad.

(4) Os yw'r apêl yn ymwneud ag—

(a) yr hyn a gynhwysir mewn datganiad plentyn, ni fydd datganiad i'r perwyl nad yw'r awdurdod lleol yn gwrthwynebu'r apêl, neu ei fod yn tynnu ei wrthwynebiad yn ôl, yn cael effaith hyd nes y bo'r awdurdod lleol yn cyflwyno i Ysgrifennydd y Tribiwnlys gadarnhad ysgrifenedig o'r diwygiadau (os oes rhai) y mae'r awdurdod lleol yn cytuno i'w gwneud yn natganiad y plentyn;

(b) penderfyniad i beidio â chynnal datganiad, ni fydd datganiad i'r perwyl nad yw'r awdurdod lleol yn gwrthwynebu'r apêl, neu ei fod yn tynnu ei wrthwynebiad yn ôl, yn cael effaith hyd nes y bo'r awdurdod lleol yn cyflwyno i Ysgrifennydd y Tribiwnlys gadarnhad ysgrifenedig o benderfyniad yr awdurdod lleol i beidio â gwrthwynebu'r apêl neu i dynnu ei wrthwynebiad yn ôl.

Ymholiadau'r Tribiwnlys

Ymholiadau gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys

26. Rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys ar unrhyw adeg ar ôl cael y cais apêl neu'r cais hawlio—

(a) gofyn i bob parti—

(i) a yw'r parti'n bwriadu bod yn bresennol yn y gwrandawiad ai peidio;

(ii) a yw'r parti yn dymuno cael ei gynrychioli yn y gwrandawiad yn unol â rheoliad 53 ac os felly, gofyn am enw'r cynrychiolydd;

(iii) a yw'r parti'n bwriadu galw tystion ac os felly, gofyn am enwau'r tystion arfaethedig, eu galwedigaethau, ac a oes arbenigwr meddygol neu arbenigwr arall yn eu plith;

(iv) a oes ar y parti, neu dyst, angen cymorth gan ddehonglwr neu ddehonglwr iaith arwyddion, ac os felly, manylion yr iaith, y dafodiaith neu'r math o sgil arwyddion sy'n ofynnol;

(v) a oes gan y parti, neu dyst y bwriedir ei alw, unrhyw anableddau a allai olygu y byddai'n ofynnol gwneud addasiadau;

(vi) a yw'r parti yn dymuno i berson fod yn bresennol fel sylwedydd yn y gwrandawiad ac os felly, gofyn am enw'r person hwnnw;

(vii) a yw'r parti'n dymuno i unrhyw berson fod yn bresennol yn y gwrandawiad i fynegi safbwyntiau a dymuniadau'r plentyn, ac os felly, enw a chyfeiriad person o'r fath ac , os yw'n berthnasol, cysylltiad y person â'r plentyn;

(b) rhoi gwybod i bob parti—

(i) am effaith rheoliad 43(6) a darpariaeth rheoliad 46(2); a

(ii) os digwydd i ateb i unrhyw un o'r ymholiadau o dan is-baragraff (a) newid ar ôl i barti ymateb i'r ymholiadau hynny, bod rhaid i'r parti dan sylw roi

gwybod ar unwaith i Ysgrifennydd y Tribiwnlys mewn ysgrifen.

Methiant i ymateb i ymholiadau gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys

27.—(1) Caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd orchymyn—

(a) bod y cais apêl neu'r cais hawlio yn cael ei dileu ar y sail bod methiant yr apelydd neu'r hawlydd i gydymffurfio ag ymholiadau, a wnaed gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys o dan reoliad 26, yn rhagfarnu neu'n oedi gwrandawiad teg o'r apêl neu'r hawliad;

(b) na chaiff yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol gymryd unrhyw gam pellach yn yr apêl neu'r hawliad na bod yn bresennol yn y gwrandawiad na chael ei gynrychioli yno ar y sail bod methiant yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol i gydymffurfio ag ymholiadau, a wnaed gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys o dan reoliad 26, yn rhagfarnu neu'n oedi gwrandawiad teg o'r apêl neu'r hawliad.

(2) Cyn gwneud gorchymyn o dan baragraff (1), rhaid i'r Llywydd neu'r Cadeirydd roi hysbysiad i'r parti y bwriada'r Llywydd neu'r Cadeirydd wneud gorchymyn yn ei erbyn, gan wahodd sylwadau ganddo, a rhaid i'r Llywydd neu'r Cadeirydd ystyried unrhyw sylwadau a wneir.

(3) At ddibenion y rheoliad hwn—

(a) rhaid i hysbysiad sy'n gwahodd sylwadau roi gwybod i'r parti y caiff, o fewn cyfnod (o ddim llai na 5 niwrnod gwaith) a bennir yn yr hysbysiad, a chaiff naill ai wneud sylwadau ysgrifenedig neu ofyn am gyfle i wneud sylwadau ar lafar;

(b) bydd sylwadau wedi eu gwneud—

(i) yn achos sylwadau ysgrifenedig, os gwneir hwy o fewn y cyfnod penodedig; a

(ii) yn achos sylwadau ar lafar, os yw'r parti sy'n bwriadu eu gwneud wedi gofyn am gyfle i wneud hynny o fewn y cyfnod penodedig.

(4) Os dilëir cais apêl neu gais hawlio o dan baragraff (1)(a), ystyrir bod yr achos y mae'r apêl neu'r hawliad yn ymwneud ag ef wedi ei derfynu.

Pwerau rheoli'r Tribiwnlys

Pwerau cyffredinol

28.—(1) Caiff y Llywydd wneud cyfarwyddiadau ymarfer ynghylch gweithdrefn y Tribiwnlys

(2) Mae pŵer y Llywydd i wneud cyfarwyddiadau ymarfer o dan baragraff (1) yn cynnwys pŵer—

(a) i amrywio neu ddirymu cyfarwyddiadau ymarfer;

(b) i wneud darpariaeth wahanol ar gyfer achosion gwahanol gan gynnwys darpariaeth wahanol ar gyfer mathau penodol o achosion.

(3) Rhaid i'r Llywydd gyhoeddi cyfarwyddyd ymarfer a wnaed o dan baragraff (1), ac unrhyw amrywiad neu ddirymiad o gyfarwyddyd ymarfer, yn y modd sy'n briodol ym marn y Llywydd.

Pŵer i ddileu'r apêl neu'r hawliad

29.—(1) Rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys, yn ystod unrhyw gam mewn apêl neu hawliad, os gwneir cais gan yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol neu os cyfarwyddir felly gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, gyflwyno hysbysiad i'r apelydd neu'r hawlydd sy'n datgan bod cynnig wedi ei wneud i ddileu'r cyfan neu ran o'r apêl neu'r hawliad, ar un o'r seiliau a bennir ym mharagraff (2) neu oherwydd diffyg erlyniad.

(2) Y seiliau y cyfeirir atynt ym mharagraff (1) yw bod yr apêl neu'r hawliad—

(a) wedi ei wneud rywfodd ac eithrio'n unol â'r Rheoliadau hyn;

(b) heb fod o fewn awdurdodaeth y Tribiwnlys, neu nad yw bellach o fewn awdurdodaeth y Tribiwnlys;

(c) heb ddatgelu seiliau rhesymol;

(ch) yn camddefnyddio proses y Tribiwnlys.

(3) Rhaid i'r hysbysiad o dan baragraff (1) wahodd yr apelydd neu'r hawlydd i wneud sylwadau.

(4) At ddibenion y rheoliad hwn—

(a) rhaid i hysbysiad sy'n gwahodd sylwadau roi gwybod i'r apelydd neu'r hawlydd y caiff yr apelydd neu'r hawlydd, o fewn cyfnod (o ddim llai na 5 niwrnod gwaith) a bennir yn yr hysbysiad, naill ai wneud sylwadau ysgrifenedig neu ofyn am gyfle i wneud sylwadau ar lafar;

(b) bydd sylwadau wedi eu gwneud—

(i) yn achos sylwadau ysgrifenedig, os gwneir hwy o fewn y cyfnod penodedig; a

(ii) yn achos sylwadau ar lafar, os yw'r parti sy'n bwriadu eu gwneud wedi gofyn am gyfle i wneud hynny o fewn y cyfnod penodedig.

(5) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, ar ôl ystyried unrhyw sylwadau a wneir gan yr apelydd neu'r hawlydd, orchymyn dileu'r cyfan neu ran o'r apêl neu'r hawliad, ar un o'r seiliau a bennir ym mharagraff (2) neu oherwydd diffyg erlyniad.

(6) Ceir gwneud gorchymyn o dan baragraff (5) heb gynnal gwrandawiad, oni fydd yr apelydd neu'r hawlydd yn gofyn am gyfle i wneud sylwadau ar lafar.

(7) Os gwneir sylwadau ar lafar yn unol â pharagraff (6), caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys ystyried y sylwadau sydd ar lafar, ceir ei gynnal ar ddechrau'r gwrandawiad o sylwedd yr apêl neu'r hawliad.

(8) Os dilëir y cyfan o'r cais apêl neu'r cais hawlio o dan baragraff (5), tybir bod yr achos y mae'r apêl neu'r hawliad yn ymwneud ag ef wedi ei derfynu.

Gorchymyn i ddiwygio datganiad achos

30.—(1) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, os yr ystyrir yn briodol gan Lywydd neu'r panel tribiwnlys, yn ystod unrhyw gam o'r apêl neu'r hawliad, orchymyn diwygio datganiad achos parti ar y sail nad yw'n datgelu seiliau rhesymol dros wneud yr apêl neu'r hawliad neu oherwydd ei fod yn camddefnyddio proses y Tribiwnlys.

(2) Cyn gwneud gorchymyn o dan baragraff (1), rhaid i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys roi hysbysiad i'r parti y mae'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys yn bwriadu gwneud gorchymyn yn ei erbyn, gan wahodd sylwadau ganddo, a rhaid i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys ystyried unrhyw sylwadau a wneir.

(3) At ddibenion y rheoliad hwn—

(a) rhaid i hysbysiad sy'n gwahodd sylwadau roi gwybod i'r parti y caiff, o fewn cyfnod (o ddim llai na 5 niwrnod gwaith) a bennir yn yr hysbysiad, naill ai wneud sylwadau ysgrifenedig neu ofyn am gyfle i wneud sylwadau ar lafar;

(b) bydd sylwadau wedi eu gwneud—

(i) yn achos sylwadau ysgrifenedig, os gwneir hwy o fewn y cyfnod a bennir felly; a

(ii) yn achos sylwadau ar lafar, os yw'r parti sy'n bwriadu eu gwneud wedi gofyn am gyfle i wneud hynny o fewn y cyfnod a bennir felly.

Tystiolaeth a chyflwyniadau

31.—(1) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys roi cyfarwyddiadau ar—

(a) y materion y mae’n ofynnol cael tystiolaeth neu gyflwyniadau yn eu cylch;

(b) natur y dystiolaeth neu’r cyflwyniadau sy’n ofynnol;

(c) pa un a ganiateir i’r partïon ddarparu tystiolaeth arbenigol ai peidio, neu a yw’n ofynnol iddynt wneud hynny, ac os felly, a oes raid i’r partïon ar y cyd benodi un arbenigwr i ddarparu tystiolaeth o’r fath;

(ch) y modd y darperir unrhyw dystiolaeth neu gyflwyniadau, a chaiff hynny gynnwys cyfarwyddyd i’w rhoi—

(i) ar lafar mewn gwrandawiad; neu

(ii) fel cyflwyniadau ysgrifenedig neu ddatganiad ysgrifenedig gan dyst; a

(iii) y terfyn amser ar gyfer darparu unrhyw dystiolaeth neu gyflwyniadau.

(2) Caiff y Llywydd neu’r panel tribiwnlys gyfarwyddo, mewn perthynas ag apêl—

(a) rhiant y plentyn i roi’r plentyn ar gael i’w archwilio neu’i asesu gan berson proffesiynol sydd â chymhwyster addas; neu

(b) y person sy’n gyfrifol am ysgol neu leoliad addysgol i ganiatáu i berson proffesiynol sydd â chymhwyster addas gael mynediad i’r ysgol neu’r lleoliad addysgol at y diben o asesu’r plentyn neu’r ddarpariaeth a wneir, neu sydd i’w gwneud, ar gyfer y plentyn.

(3) Caiff y Llywydd neu’r panel tribiwnlys ystyried bod methiant person, sy’n barti yn yr apêl, i gydymffurfio â gofyniad a wneir o dan baragraff (2), yn absenoldeb rheswm digonol dros fethiant o’r fath, yn fethiant i gydweithredu â’r Tribiwnlys.

(4) Caiff y Llywydd neu’r panel tribiwnlys—

(a) derbyn tystiolaeth, pa un a fyddai’r dystiolaeth yn dderbyniadwy ai peidio mewn treial sifil yng Nghymru neu Loegr;

(b) allgáu tystiolaeth a fyddai, fel arall, yn dderbyniadwy—

(i) os na ddarparwyd y dystiolaeth o fewn yr amser a ganiateid gan gyfarwyddyd;

(ii) os darparwyd y dystiolaeth rywfodd arall mewn modd nad oedd yn cydymffurfio â chyfarwyddyd; neu

(iii) os byddai’n annheg rywfodd arall pe derbynnid y dystiolaeth.

Cyfarwyddiadau wrth baratoi ar gyfer gwrandawiad

32.—(1) Caiff y Llywydd neu’r panel tribiwnlys, pan wneir cais gan barti neu ar gymhelliad y Llywydd

neu'r panel tribiwnlys ei hunan, roi pa bynnag gyfarwyddiadau ar unrhyw fater sy'n codi mewn perthynas â'r apêl neu'r hawliad ac a ystyrir yn briodol gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, gan gynnwys y cyfryw gyfarwyddiadau a ddarperir yn rheoliadau 34 a 35, i alluogi'r partïon i baratoi ar gyfer y gwrandawiad neu gynorthwyo'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys i benderfynu'r materion sy'n codi.

(2) Rhaid i gais gan barti am gyfarwyddiadau gael ei wneud yn ysgrifenedig i Ysgrifennydd y Tribiwnlys.

(3) Rhaid i barti sy'n cyflwyno cais am gyfarwyddiadau i Ysgrifennydd y Tribiwnlys, oni chyflwynir y cais ynghyd â chydsyniad ysgrifenedig y parti arall, gyflwyno copi o'r cais i'r parti arall.

(4) Os bydd y parti arall yn gwrthwynebu'r cyfarwyddiadau a geisir, rhaid i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys ystyried y gwrthwynebiad, ac os yw'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys o'r farn bod angen hynny ar gyfer penderfynu'r cais, rhaid rhoi cyfle i'r partïon wneud sylwadau ar lafar.

(5) Os, ym marn y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, na cheid amser rhesymol cyn gwrandawiad y rhoddwyd hysbysiad ohono o dan reoliad 41(1), i gydymffurfio â chyfarwyddyd y gwneir cais amdano gan barti, caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys—

(a) os bodlonwyd ef y gallai cydymffurfio â'r cyfarwyddyd gynorthwyo'r panel tribiwnlys i benderfynu'r materion, ohirio'r gwrandawiad o dan reoliad 51; neu

(b) gwrthod y cais.

(6) Rhaid i gyfarwyddyd—

(a) cynnwys datganiad o'r canlyniadau posibl i'r apêl neu'r hawliad fel y'u darperir gan reoliad 36, pe bai parti'n peidio â chydymffurfio â'r cyfarwyddyd o fewn yr amser a ganiateir gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys;

(b) oni fydd y person y cyfeirir y cyfarwyddyd ato wedi cael cyfle i wrthwynebu'r cyfarwyddyd, neu wedi cydsynio mewn ysgrifen i'r cais am y cyfarwyddyd, cynnwys datganiad i'r perwyl y caiff y person hwnnw wneud cais i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys o dan reoliad 33 am amrywio'r cyfarwyddyd neu'i osod o'r neilltu.

(7) Pan fo'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys, yn unol â rheoliad 38(1), yn gorchymyn—

(a) bod apêl i'w chlywed ar y cyd â hawliad, caiff y cyfarwyddiadau a roddir o dan baragraff (1), ymwneud â'r apêl yn unig;

(b) bod hawliad i'w glywed ar y cyd ag apêl, caiff y cyfarwyddiadau a roddir o dan baragraff (1), ymwneud â'r hawliad yn unig.

(8) Pan fo paragraff (7)(a) yn gymwys, caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys ystyried a fyddai'n fuddiol, o ran penderfynu'r apêl a'r hawliad yn effeithlon ac er budd y partïon, pe rhoddid yr un cyfarwyddiadau, neu gyfarwyddiadau tebyg, mewn perthynas â'r apêl ag a roddwyd yn yr hawliad.

(9) Pan fo paragraff (7)(b) yn gymwys, caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys ystyried a fyddai'n fuddiol, o ran penderfynu'r hawliad a'r apêl yn effeithlon ac er budd y partïon, pe rhoddid yr un cyfarwyddiadau, neu gyfarwyddiadau tebyg, mewn perthynas â'r hawliad ag a roddwyd yn yr apêl.

(10) Os yw'n ymddangos i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys fod mater yn codi mewn apêl neu hawliad y mae'n rhaid ei benderfynu cyn y gwrandawiad ar sylwedd yr apêl neu'r hawliad, ac na ellir ei benderfynu'n briodol drwy roi cyfarwyddiadau, caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys wysio'r partïon i ymddangos gerbron y Llywydd neu'r panel tribiwnlys at y diben hwnnw, a chaiff roi unrhyw gyfarwyddiadau angenrheidiol mewn perthynas â'u hymddangosiad.

Amrywio cyfarwyddiadau neu'u gosod o'r neilltu

33.—(1) Os na chafodd parti y cyfeirir cyfarwyddyd ato gyfle i wrthwynebu rhoi'r cyfarwyddyd hwnnw, ac nad oedd wedi cydsynio mewn ysgrifen â'r cais am y cyfarwyddyd hwnnw, caiff y parti hwnnw wneud cais i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys, ar unrhyw adeg drwy hysbysiad i Ysgrifennydd y Tribiwnlys, am i'r cyfarwyddyd gael ei amrywio neu'i osod o'r neilltu.

(2) Rhaid i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys beidio ag amrywio'r cyfarwyddyd na'i osod o'r neilltu heb yn gyntaf hysbysu'r partïon ac ystyried unrhyw sylwadau a wneir ganddynt.

Manylion a datganiadau atodol

34. Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys roi cyfarwyddiadau sy'n ei gwneud yn ofynnol bod unrhyw barti yn darparu, naill ai yn natganiad achos y parti hwnnw neu ynghyd â'r datganiad achos, pa bynnag fanylion neu ddatganiadau atodol y gofynnir amdanynt yn rhesymol ar gyfer penderfynu'r apêl neu'r hawliad.

Datgelu dogfennau a deunydd arall

35.—(1) Caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd—

(a) cyfarwyddo parti i gyflwyno i'r Llywydd neu'r Cadeirydd unrhyw ddogfen neu

ddeunydd arall y gofynnir amdani neu amdano gan y Llywydd neu'r Cadeirydd, ac sydd o fewn gallu'r parti hwnnw i'w chyflwyno neu gyflwyno, o fewn dyddiad penodedig;

(b) rhoi cyfarwyddyd ar—

(i) unrhyw fater y mae'n ofynnol datgelu tystiolaeth yn eu cylch;

(ii) natur a maint y datgeliad;

(iii) y modd y mae'r ddogfen neu dystiolaeth arall i'w darparu i'r Tribiwnlys; a

(iv) allgáu unrhyw ddogfen neu dystiolaeth arall sy'n amherthnasol, yn ddiangen neu a gaffaelwyd yn amhriodol.

(2) Caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd osod amod ar gyflenwi copi o unrhyw ddogfen neu ddeunydd arall a gyflwynir wrth gydymffurfio â chyfarwyddyd a roddir o dan baragraff (1), i'r perwyl bod rhaid i'r parti sy'n ei gael ddefnyddio'r copi at ddibenion yr apêl neu'r hawliad yn unig.

(3) Caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd ofyn am ymgymeriad ysgrifenedig yr ufuddheir i'r amod y cyfeirir ato ym mharagraff (2) cyn cyflenwi copi.

(4) Caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd ganiatáu gorchymyn i barti ar gyfer y math o ddatgelu neu archwilio dogfennau (gan gynnwys gwneud copïau) y gellid ei ganiatáu o dan Reolau'r Weithdrefn Sifil 1998(**1**).

(5) Rhaid i orchymyn o dan baragraff (4) gynnwys cyfeiriad—

(a) mewn perthynas ag apêl, bod unrhyw berson sydd, heb esgus rhesymol, yn peidio â chydymffurfio â'r gofynion ynglŷn â datgelu neu archwilio dogfennau, yn atebol o dan adran 336 o Ddeddf 1996, o'i gollfarnu'n ddiannod, i ddirwy na fydd yn uwch na lefel 3 ar y raddfa safonol;

(b) mewn perthynas â hawliad, bod unrhyw berson sydd, heb esgus rhesymol, yn peidio â chydymffurfio â'r gofynion ynglŷn â datgelu neu archwilio dogfennau, yn atebol o dan baragraff 6(8) o Atodlen 17 i Ddeddf 2010, o'i gollfarnu'n ddiannod, i ddirwy na fydd yn uwch na lefel 3 ar y raddfa safonol.

Methiant i gydymffurfio â chyfarwyddiadau

36.—(1) Os na fydd parti wedi cydymffurfio â chyfarwyddyd a roddir o dan y Rheoliadau hyn o fewn yr amser a bennir yn y cyfarwyddyd, caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys—

(**1**) O.S. 1998/3132 – Rhan 31.

(a) os yr apelydd neu'r hawlydd yw'r parti diffygiol, wrthod yr apêl neu'r hawliad heb gynnal gwrandawiad;

(b) os yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol, yw'r parti diffygiol, benderfynu'r apêl neu'r hawliad heb gynnal gwrandawiad;

(c) cynnal gwrandawiad—

(i) heb hysbysu'r parti diffygiol lle na fydd y parti diffygiol yn bresennol nac yn cael ei gynrychioli; neu

(ii) pan fo'r partïon wedi eu hysbysu o'r gwrandawiad yn unol â rheoliad 41(1), a rhoi cyfarwyddyd i'r perwyl nad oes hawl gan y parti diffygiol, nac unrhyw berson y sy'n bwriadu cynrychioli'r person hwnnw neu roi tystiolaeth ar ei ran, i fod yn bresennol yn y gwrandawiad.

(2) Yn y rheoliad hwn ystyr "y parti diffygiol" ("*the party in default*") yw'r parti a fethodd â chydymffurfio â'r cyfarwyddyd.

Cyfuno apelau neu hawliadau

37.—(1) Os oes mwy nag un apêl yn ymwneud â'r un plentyn, neu'n galw am benderfyniad ar yr un mater i raddau sylweddol, caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd orchymyn bod yr apelau i'w clywed ar y cyd.

(2) Os oes mwy nag un hawliad yn ymwneud â'r un plentyn, neu'n galw am benderfyniad ar yr un mater i raddau sylweddol, caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd orchymyn bod yr hawliadau i'w clywed ar y cyd.

(3) Caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd wneud gorchymyn sy'n amrywio neu'n dirymu gorchymyn cynharach a wnaed o dan baragraffau (1) neu (2).

(4) Yn ddarostyngedig i baragraff (5), caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd ddyroddi gorchymyn o dan y rheoliad hwn yn dilyn cais ysgrifenedig gan y naill barti neu'r llall neu ar gymhelliad y Llywydd neu'r Cadeirydd ei hunan.

(5) Rhaid peidio â gwneud gorchymyn o dan y rheoliad hwn onid yw'n ymddangos, ym marn y Llywydd neu'r Cadeirydd, yn gyfiawn ac yn hwylus gwneud hynny; a chyn gwneud gorchymyn, rhaid rhoi cyfle i bob parti, ym mhob un o'r apelau neu'r hawliadau yr effeithir arnynt, gael ei glywed.

Cyfuno hawliadau gydag apelau

38.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraffau (2) a (3), pan fo hawliad yn ymwneud â'r un plentyn a naill ai'n tarddu o'r un amgylchiadau neu'n gofyn am benderfyniad ar yr un mater, i raddau sylweddol, ag

apêl, caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd orchymyn bod yr hawliad i'w glywed ar y cyd â'r apêl.

(2) Nid oes dim ym mharagraff (1) sy'n caniatáu i'r Llywydd neu'r Cadeirydd wneud gorchymyn os nad yw'r person wedi gwneud apêl o fewn y terfyn amser ar gyfer apelau o'r fath a ddarperir gan reoliad 12(1) neu gan unrhyw estyniad amser a ganiateir o dan y Rheoliadau hyn.

(3) Ni chaiff y Llywydd neu'r Cadeirydd wneud gorchymyn o dan baragraff (1) ac eithrio pan na fyddai gwneud y gorchymyn yn achosi oedi gormodol cyn penderfynu'r apêl, a chan gydymffurfio yn ogystal â gofynion paragraff (6).

(4) Caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd wneud gorchymyn sy'n amrywio neu'n dirymu gorchymyn cynharach a wnaed o dan baragraff (1).

(5) Yn ddarostyngedig i baragraff (6), caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd ddyroddi gorchymyn o dan y rheoliad hwn, yn dilyn cais ysgrifenedig gan y naill barti neu'r llall neu ar gymhelliad y Llywydd neu'r Cadeirydd ei hunan.

(6) Rhaid peidio â gwneud gorchymyn o dan y rheoliad hwn onid yw gwneud hynny yn ymddangos yn gyfiawn ac yn hwylus, ym marn y Llywydd neu'r Cadeirydd; a chyn gwneud gorchymyn, rhaid rhoi cyfle i bob parti, ym mhob un o'r hawliadau neu'r apelau yr effeithir arnynt, gael ei glywed.

Ychwanegu ac amnewid partïon

39.—(1) Caiff person wneud cais am ei gysylltu fel parti i'r apêl neu'r hawliad.

(2) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys wneud gorchymyn i gysylltu person fel parti i'r apêl neu'r hawliad—

- (a) os gwneir cais ysgrifenedig o dan baragraff (1); neu
- (b) ar gymhelliad y Llywydd neu'r panel tribiwnlys ei hunan, pan nad oes cais ysgrifenedig wedi ei wneud, ond y person yn cydsynio i gael ei gysylltu fel parti i'r apêl neu'r hawliad.

(3) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys wneud gorchymyn i amnewid parti—

- (a) os yw person anghywir wedi ei enwi'n barti; neu
- (b) os oes angen yr amnewid oherwydd newid yn yr amgylchiadau er pan gychwynnwyd yr apêl neu'r hawliad.

(4) Os gwneir gorchymyn o dan baragraff (2) neu (3) caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys roi pa bynnag gyfarwyddiadau canlyniadol a ystyrir yn briodol gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys.

(5) Oni fydd y Llywydd neu'r panel tribiwnlys yn cyfarwyddo'n wahanol, rhaid trin person a benodir neu a amnewidir o dan y rheoliad hwn fel parti at ddibenion unrhyw ddarpariaeth yn y Rheoliadau hyn sy'n ei gwneud yn ofynnol cyflwyno neu anfon dogfen, neu roi hysbysiad, i neu at barti yn yr apêl neu'r hawliad.

Trosglwyddo apêl

40.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys i weithrediadau mewn perthynas ag apêl a wnaed gan apelydd ac eithrio apelydd sydd â hawl i wneud apêl o dan adrannau 17(1) a (2) o Fesur Addysg (Cymru) 2009.

(2) Yn ddarostyngedig i baragraff (3), caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys gyfeirio gweithrediadau mewn perthynas ag apêl i'r Tribiwnlys Haen Gyntaf os oes awdurdodaeth gan y Tribiwnlys Haen Gyntaf mewn perthynas â'r gweithrediadau.

(3) Rhaid peidio â chyfeirio o dan baragraff (2) oni fydd hysbysiad wedi ei roi i'r partïon.

(4) Os trosglwyddir gweithrediadau mewn perthynas ag apêl i'r Tribiwnlys gan y Tribiwnlys Haen Gyntaf, caiff y Tribiwnlys barhau â'r gweithrediadau os oes awdurdodaeth gan y Tribiwnlys mewn perthynas â'r gweithrediadau hynny.

Gwrandawiadau a phenderfyniadau

Hysbysu dyddiad, lleoliad ac amseriad gwrandawiadau

41.—(1) Yn ddarostyngedig i ddarpariaethau paragraff (2) a rheoliad 42, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys, ar ôl ymgynghori â'r partïon, bennu dyddiad, lleoliad ac amser y gwrandawiad ac anfon hysbysiad sy'n nodi dyddiad, lleoliad ac amser y gwrandawiad at bob parti.

(2) Os yw Ysgrifennydd y Tribiwnlys wedi gofyn i barti ddarparu manylion o'r adegau y byddai ar gael i fod yn bresennol mewn gwrandawiad, a'r parti hwnnw heb gydymffurfio â'r cais, caiff Ysgrifennydd y Tribiwnlys fynd ymlaen i restru'r apêl neu'r hawliad ar gyfer gwrandawiad heb ymgynghori ymhellach.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff (4), rhaid i'r hysbysiad o wrandawiad y cyfeirir ato ym mharagraff (1) gael ei anfon—

(a) mewn perthynas â gwrandawiad o dan reoliadau 25, 27, 29, 56 neu 57, ddim hwyrach na 5 niwrnod gwaith cyn y dyddiad a bennwyd ar gyfer gwrandawiad;

(b) mewn unrhyw achos arall, ddim hwyrach na 10 niwrnod gwaith cyn y dyddiad a bennwyd ar gyfer y gwrandawiad; neu

(c) mewn unrhyw achos, o fewn cyfnod byrrach cyn y dyddiad a bennwyd ar gyfer y gwrandawiad, fel a gytunir rhwng y partïon.

(4) Rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys gynnwys yn yr hysbysiad o wrandawiad, neu gyda'r hysbysiad o wrandawiad—

(a) gwybodaeth a chanllawiau, mewn ffurf a gymeradwyir gan y Llywydd, ynglŷn â phresenoldeb y partïon a'r tystion yn y gwrandawiad, dod â dogfennau, a'r hawl i gynrychiolaeth neu gymorth fel a ddarperir gan reoliad 53; a

(b) datganiad sy'n esbonio'r canlyniadau posibl os methir â bod yn bresennol, a'r hawl sydd gan y canlynol i gyflwyno sylwadau ysgrifenedig—

(i) yr apelydd neu'r hawlydd os na fydd yr apelydd neu'r hawlydd yn bresennol nac yn cael ei gynrychioli;

(ii) yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol os na chynrychiolir ef ac os cyflwynodd ddatganiad o'i achos, oni fydd wedi datgan mewn ysgrifen nad yw'n gwrthwynebu'r apêl neu'r hawliad, neu wedi tynnu'n ôl ei wrthwynebiad i'r apêl neu'r hawliad.

(5) Yn ddarostyngedig i baragraff (6), caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys newid lleoliad ac amser unrhyw wrandawiad, a rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys roi i'r partïon ddim llai na 5 niwrnod gwaith (neu gyfnod llai fel a gytunir rhwng y partïon) o rybudd ynghylch lleoliad ac amser newydd y gwrandawiad.

(6) Os yw'r partïon yn bresennol pan fydd y Llywydd neu'r panel tribiwnlys yn cyhoeddi lleoliad ac amser newydd y gwrandawiad, ni fydd yn ofynnol rhoi hysbysiad pellach.

(7) Nid oes dim ym mharagraffau (1) neu (5) sy'n gosod rhwymedigaeth ar Ysgrifennydd y Tribiwnlys i ymgynghori ag unrhyw berson nad oes hawl ganddo i'w gynrychioli yn y gwrandawiad, nac anfon hysbysiad at berson o'r fath.

Pŵer i benderfynu apêl neu hawliad heb wrandawiad

42.—(1) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys benderfynu'r apêl neu'r hawliad neu unrhyw fater penodol heb wrandawiad—

(a) os yw'r partïon yn cytuno felly mewn ysgrifen; neu

(b) yn yr amgylchiadau a ddisgrifir yn rheoliad 25 (methiant i gyflwyno datganiad achos ac absenoldeb gwrthwynebiad) neu 36 (methiant i gydymffurfio â chyfarwyddiadau).

(2) Cyn gwneud penderfyniad o dan baragraff (1), rhaid i'r panel tribiwnlys ystyried unrhyw sylwadau ysgrifenedig a gyflwynwyd eisoes gan y partïon, (at ddibenion y rheoliad hwn, trinnir y cais apêl neu'r cais hawlio a datganiadau achos y partïon fel pe baent yn sylwadau ysgrifenedig).

Gwrandawiadau cyhoeddus a phreifat: trefniadau ac eithriadau

43.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), rhaid cynnal pob un o wrandawiadau'r Tribiwnlys yn breifat.

(2) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys wneud gorchymyn bod gwrandawiad neu ran o wrandawiad i'w gynnal yn gyhoeddus os yw'r partïon yn cydsynio i gael gwrandawiad cyhoeddus ac os bodlonir y Llywydd neu'r panel tribiwnlys na fyddai gwrandawiad cyhoeddus—

(a) yn peryglu lles neu fuddiannau'r plentyn; a

(b) yn caniatáu gwrandawiad teg o'r apêl neu'r hawliad..

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff (6), mae hawl gan y personau canlynol i fod yn bresennol mewn gwrandawiad er gwaethaf ei gynnal yn breifat—

(a) y partïon;

(b) cynrychiolwyr y partïon;

(c) tystion y partïon; ac

(ch) unrhyw berson sydd wedi cyflwyno datganiad o addasrwydd i'r Tribiwnlys yn unol â rheoliad 66 er mwyn gweithredu fel cyfaill achos.

(4) Mae hawl gan y personau canlynol hefyd i fod yn bresennol mewn gwrandawiad er gwaethaf ei gynnal yn breifat—

(a) y plentyn pan nad yw'r plentyn yn barti i'r apêl neu'r hawliad;

(b) rhiant y plentyn, pan nad yw'r rhiant yn barti i'r apêl neu'r hawliad;

(c) y clerc i'r panel tribiwnlys ac Ysgrifennydd y Tribiwnlys;

(ch) y Llywydd, Cadeirydd neu aelod o'r panel addysg (pan nad yw'n eistedd fel aelod o'r panel tribiwnlys);

(d) person sy'n cael ei hyfforddi fel Cadeirydd, aelod o'r panel addysg neu glerc i'r panel tribiwnlys;

(dd) person sy'n gweithredu ar ran y Llywydd i hyfforddi neu oruchwylio clercod i banelau tribiwnlys;

(e) dehonglwr;

(f) unrhyw berson sy'n rhoi cymorth angenrheidiol arall i berson sy'n eistedd fel aelod o'r panel tribiwnlys neu sydd â hawl i fod yn bresennol yn y gwrandawiad o ganlyniad i'r rheoliad hwn;

(ff) unrhyw berson a enwyd gan yr apelydd neu'r hawlydd wrth ymateb i'r ymholiad o dan reoliad 26(a)(vii) oni fydd y Llywydd neu'r panel tribiwnlys wedi penderfynu rhaid i unrhyw berson o'r fath beidio â bod yn bresennol yn y gwrandawiad ac wedi hysbysu'r apelydd neu'r hawlydd yn unol â hynny.

(5) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, gyda chydsyniad y partïon neu'u cynrychiolwyr sy'n bresennol mewn gwirionedd, ganiatáu i unrhyw berson arall fod yn bresennol mewn gwrandawiad a gynhelir yn breifat.

(6) Heb ragfarnu unrhyw bwerau eraill a allai fod ganddo, caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys allgáu o wrandawiad, neu o ran ohono—

(a) person y mae ei ymddygiad, ym marn y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, wedi amharu, neu'n debygol o amharu ar y gwrandawiad;

(b) person y mae ei bresenoldeb, ym marn y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, wedi gwneud neu'n debygol o'i gwneud yn anodd i unrhyw berson roi tystiolaeth, neu wneud sylwadau sy'n angenrheidiol ar gyfer cynnal y gwrandawiad yn briodol;

(c) cynrychiolydd neu dyst nad oedd parti wedi ei enwi, a hynny heb esgus rhesymol, wrth ymateb i'r ymholiad gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys o dan reoliad 26.

(7) Ac eithrio fel a ddarperir yn rheoliad 46(3) a (4) ni chaiff unrhyw un o'r personau a grybwyllir ym mharagraffau (4) neu (5), ac eithrio personau fel a bennir yn is-baragraffau (c), (e), ac (f) o baragraff (4) i'r graddau y mae'u priod ddyletswyddau'n mynnu, gymryd unrhyw ran yn y gwrandawiad nac ychwaith (pan fo ganddynt hawl neu ganiatâd i aros) yn ystyriaethau'r panel tribiwnlys.

Gorchmynion sy'n cyfyngu ar adrodd

44.—(1) Pan fo gwneud hynny'n ymddangos yn briodol, caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys wneud gorchymyn sy'n cyfyngu ar gyhoeddi, neu'n gwahardd cyhoeddi, unrhyw ddeunydd sy'n debygol o

arwain aelodau o’r cyhoedd at adnabod yr apelydd, yr hawlydd, plentyn neu berson arall, os tybir na ddylai’r personau hyn gael eu hadnabod.

(2) Yn y rheoliad hwn mae “cyhoeddi’ (“*publishing*”), heb ragfarnu cyffredinolrwydd yr ymadrodd hwnnw, yn cynnwys—

(a) cyhoeddi unrhyw ddeunydd mewn gwasanaeth rhaglenni, yn yr ystyr a roddir i “*programme service*” gan adran 201 o Ddeddf Darlledu 1990(**1**); a

(b) peri cyhoeddi unrhyw ddeunydd.

(3) Caiff y Llywydd neu’r panel tribiwnlys wneud gorchymyn o dan y rheoliad hwn mewn perthynas â chyfnod cyfyngedig, ac amrywio neu ddirymu gorchymyn a wneir o dan y rheoliad hwn.

Y weithdrefn mewn gwrandawiad

45.—(1) Ar ddechrau’r gwrandawiad rhaid i’r Cadeirydd esbonio’r drefn y mae’r panel tribiwnlys yn bwriadu ei mabwysiadu ar gyfer y gweithrediadau.

(2) Rhaid i’r panel tribiwnlys gynnal y gwrandawiad mewn modd yr ystyria’n briodol er mwyn egluro’r materion a thrin yr achosion yn deg a chyfiawn, gan osgoi ffurfioldeb yn y gweithrediadau, i’r graddau yr ystyria’n briodol.

(3) Rhaid i’r panel tribiwnlys benderfynu ym mha drefn y clywir y partïon a pha faterion sydd i’w penderfynu.

(4) Caiff y panel tribiwnlys, os bodlonir ef fod hynny’n gyfiawn a rhesymol, ganiatáu—

(a) i’r apelydd neu’r hawlydd ddibynnu ar seiliau nas datganwyd yn y cais apêl neu’r cais hawlio nac yn y datganiad achos, a rhoi tystiolaeth nas cyflwynwyd i’r awdurdod lleol neu’r corff cyfrifol, cyn nac ar y pryd y gwnaed y penderfyniad a herir;

(b) i’r awdurdod lleol neu’r corff cyfrifol ddibynnu ar seiliau nas pennwyd yn ei ddatganiad achos.

(5) Os yw aelod o’r panel tribiwnlys ac eithrio’r Cadeirydd yn absennol, ar ddechrau’r gwrandawiad neu’n ddiweddarach—

(a) caiff y ddau aelod arall, gyda chydsyniad y partïon, gynnal y gwrandawiad, ac os digwydd hynny mae’r panel tribiwnlys i’w ystyried wedi ei gyfansoddi’n briodol, a chaiff y ddau aelod hynny wneud penderfyniad y panel tribiwnlys.

(**1**) 1990 p.42.

(b) rhaid i'r person sy'n absennol beidio ag ailymuno â'r gwrandawiad.

Tystiolaeth mewn gwrandawiad

46.—(1) Yn ddarostyngedig i reoliad 43(6), mae hawl gan y partïon yng nghwrs y gwrandawiad i roi tystiolaeth, galw tystion, holi unrhyw dyst ac annerch y panel tribiwnlys ar y dystiolaeth, gan gynnwys y dystiolaeth ysgrifenedig a gyflwynwyd cyn y gwrandawiad, yn ogystal ag yn gyffredinol ar destun yr apêl neu'r hawliad.

(2) Nid oes hawl gan barti i alw mwy na dau dyst i roi tystiolaeth ar lafar (yn ychwanegol at unrhyw dyst y mae ei bresenoldeb yn ofynnol yn unol â pharagraff (7)).

(3) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys ganiatáu i'r personau canlynol roi tystiolaeth ac annerch y panel tribiwnlys ar destun yr apêl neu'r hawliad—

(a) y plentyn, pan nad yw'r plentyn yn barti i'r apêl neu'r hawliad;

(b) rhiant y plentyn, pan nad yw'r rhiant yn barti i'r apêl neu'r hawliad;

(c) person sydd wedi cyflwyno datganiad o addasrwydd i'r Tribiwnlys yn unol â rheoliad 66 er mwyn gweithredu fel cyfaill achos.

(4) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys ganiatáu—

(a) i'r person, os oes un, a enwyd mewn ymateb i ymholiad o dan reoliad 26(a)(vii) roi tystiolaeth ac annerch y panel tribiwnlys ar safbwyntiau a dymuniadau'r plentyn;

(b) i'r awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol i holi'r person a bennir yn is-baragraff (a) ynglŷn ag unrhyw dystiolaeth neu anerchiad a wnaed i'r panel tribiwnlys.

(5) Ceir rhoi tystiolaeth gerbron y panel tribiwnlys naill ai—

(a) ar lafar; neu

(b) drwy ddatganiad ysgrifenedig os cyflwynir y cyfryw dystiolaeth ynghyd â'r cais apêl neu'r cais hawlio neu'r datganiad achos neu'n unol â rheoliad 50.

(6) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, yn ystod unrhyw gam o'r apêl neu'r hawliad, bennu bod presenoldeb personol unrhyw wneuthurwr o unrhyw ddatganiad ysgrifenedig yn ofynnol.

(7) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys gymryd tystiolaeth ynghylch unrhyw ffaith sy'n ymddangos yn berthnasol i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys.

(8) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys ei gwneud yn ofynnol bod unrhyw barti neu dyst yn rhoi

tystiolaeth ar lw neu drwy gadarnhad, ac at y diben hwnnw ceir gweinyddu llw neu gadarnhad yn y ffurf gywir, neu ei gwneud yn ofynnol bod unrhyw dystiolaeth a roddir drwy ddatganiad ysgrifenedig yn cael ei rhoi drwy ddatganiad o wirionedd.

Newid tyst

47.—(1) Ceir newid y person a enwyd gan barti fel tyst ar ei ran, wrth ymateb i ymholiad a wnaed o dan reoliad 26, gan y parti hwnnw, os bydd Ysgrifennydd y Tribiwnlys wedi cael hysbysiad ysgrifenedig i'r perwyl hwnnw a chopi o'r hysbysiad wedi ei gyflwyno i'r parti arall ddim hwyrach na 5 niwrnod gwaith cyn y gwrandawiad.

(2) Rhaid i unrhyw gais i newid tyst, a wneir o fewn llai na 5 niwrnod gwaith cyn y gwrandawiad, gael ei benderfynu gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys.

Gwysio tyst

48.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraffau (2) i (5), caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, pan wneir cais gan barti neu ar gymhelliad y Llywydd neu'r panel tribiwnlys ei hunan, ei gwneud yn ofynnol drwy wŷs bresenoldeb unrhyw berson fel tyst mewn gwrandawiad, ar y cyfryw adeg ac yn y cyfryw le a bennir yn y wŷs ac mewn unrhyw ohiriad o'r gwrandawiad hwnnw neu o weddill y gwrandawiad hwnnw, ac yn y gwrandawiad, ei fod yn ateb unrhyw gwestiynau neu'n dangos unrhyw ddogfennau neu ddeunydd arall a gedwir gan, neu sydd o dan reolaeth, y person hwnnw ac sy'n ymwneud ag unrhyw fater dan sylw yn yr apêl neu'r hawliad.

(2) Rhaid peidio â gorfodi unrhyw berson i roi unrhyw dystiolaeth neu ddangos unrhyw ddogfen neu ddeunydd arall, na ellid gorfodi'r person i'w rhoi neu i'w dangos mewn treial o achos mewn llys barn.

(3) Wrth arfer y pŵer a roddir gan y rheoliad hwn, rhaid i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys gymryd i ystyriaeth yr angen i ddiogelu unrhyw fater sy'n ymwneud ag amgylchiadau personol agos neu amgylchiadau ariannol, neu sy'n cynnwys gwybodaeth a fynegwyd neu a gafwyd yn gyfrinachol.

(4) Ni cheir ei gwneud yn ofynnol drwy wŷs bod person yn bresennol oni roddwyd o leiaf 5 niwrnod gwaith o rybudd o'r gwrandawiad i'r person hwnnw, neu, os rhoddwyd llai na 5 niwrnod gwaith, oni fydd y person wedi rhoi gwybod i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys fod y person yn derbyn y rhybudd a roddwyd.

(5) Ni cheir ei gwneud yn ofynnol drwy wŷs bod person yn bresennol i roi tystiolaeth neu ddangos unrhyw ddogfen, oni fydd swm o arian wedi ei dalu

neu'i gynnig, sy'n rhesymol ddigonol i dalu treuliau angenrheidiol presenoldeb y person hwnnw.

(6) Rhaid i barti sy'n gofyn am wŷs tyst wneud cais ysgrifenedig i Ysgrifennydd y Tribiwnlys, o leiaf wyth niwrnod gwaith cyn y gwrandawiad, neu'n ddiweddarach os yw'r person y cyfeirir y wŷs ato yn cydsynio mewn ysgrifen.

(7) Rhaid i wŷs tyst gynnwys—

(a) mewn perthynas ag apêl, datganiad bod unrhyw berson sydd, heb esgus rhesymol, yn peidio â chydymffurfio ag unrhyw ofyniad i fod yn bresennol i roi tystiolaeth ac, os gofynnir am hynny yn y wŷs, i ddangos dogfennau, yn atebol o dan adran 336 o Ddeddf 1996, o'i gollfarnu'n ddiannod, i ddirwy na fydd yn uwch na lefel 3 ar y raddfa safonol;

(b) mewn perthynas â hawliad, datganiad bod unrhyw berson sydd, heb esgus rhesymol, yn peidio â chydymffurfio ag unrhyw ofyniad i fod yn bresennol i roi tystiolaeth ac, os gofynnir am hynny yn y wŷs, i ddangos dogfennau, yn atebol o dan baragraff 6(8) o Atodlen 17 i Ddeddf 2010, o'i gollfarnu'n ddiannod, i ddirwy na fydd yn uwch na lefel 3 ar y raddfa safonol; a

(c) datganiad o effaith paragraff (8).

(8) Caiff person y cyfeirir gwŷs tyst ato wneud cais i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys, drwy roi hysbysiad i Ysgrifennydd y Tribiwnlys, i amrywio'r wŷs neu'i gosod o'r neilltu.

(9) Rhaid i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys beidio ag amrywio na gosod o'r neilltu wŷs tyst heb yn gyntaf hysbysu'r parti arall a wnaeth gais am ddyroddi'r wŷs tyst ac ystyried unrhyw sylwadau a wnaed gan y parti hwnnw.

Tystiolaeth dros y teleffon, cyswllt fideo neu ddulliau eraill

49. Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, ar ddechrau gwrandawiad, naill ai pan wneir cais gan barti neu ar gymhelliad y Llywydd neu'r panel tribiwnlys ei hunan, ganiatáu i dyst roi tystiolaeth dros y teleffon, drwy gyswllt fideo neu drwy unrhyw ddull arall o gyfathrebu, os bodlonir ef na fyddai hynny'n rhagfarnu ar gyrraedd amcan gor-redol y Rheoliadau hyn.

Tystiolaeth ysgrifenedig sy'n hwyr

50.—(1) Ar ddechrau'r gwrandawiad, caiff parti gyflwyno tystiolaeth ysgrifenedig bellach ar gyfer ei derbyn—

(a) os yw’r partïon yn cytuno i dderbyn y dystiolaeth bellach; neu

(b) os yw’r dystiolaeth yn bodloni’r amodau a bennir ym mharagraff (2).

(2) Yr amodau y cyfeirir atynt ym mharagraff (1)(b) yw—

(a) nad oedd y dystiolaeth ar gael ac nad oedd modd, yn rhesymol, iddi fod ar gael i’r parti hwnnw cyn diwedd y cyfnod datganiad achos; a

(b) y cyflwynwyd copi o’r dystiolaeth i Ysgrifennydd y Tribiwnlys ac i’r parti arall o leiaf 5 niwrnod gwaith cyn y gwrandawiad.

(3) Ni cheir derbyn tystiolaeth ysgrifenedig bellach a gyflwynir yn unol â pharagraff (1)(b) ac eithrio, yn ddarostyngedig i baragraff (4), pan fo’r Llywydd neu’r panel tribiwnlys o’r farn, ar ôl clywed unrhyw sylwadau gan y parti arall, nad yw maint a ffurf y dystiolaeth honno’n debygol o rwystro cynnal y gwrandawiad yn effeithlon.

(4) Rhaid peidio â derbyn tystiolaeth ysgrifenedig bellach os byddai ei derbyn, ym marn y Llywydd neu’r panel tribiwnlys, yn groes i fuddiannau cyfiawnder.

(5) Pan na fodlonir yr amodau ym mharagraff (2), caiff y Llywydd neu’r panel tribiwnlys roi caniatâd i barti gyflwyno tystiolaeth ysgrifenedig bellach yn y gwrandawiad os yw’r Llywydd neu’r panel tribiwnlys o’r farn yr achosid risg ddifrifol o ragfarn yn erbyn y parti sy’n ceisio dibynnu ar y dystiolaeth honno pe na dderbynnid hi.

Gohirio gwrandawiad cyn ei gychwyn

51.—(1) Caiff y Llywydd neu’r panel tribiwnlys, naill ai ar gymhelliad y Llywydd neu’r panel tribiwnlys ei hunan neu ar gais parti, mewn amgylchiadau eithriadol, wneud gorchymyn i ohirio gwrandawiad cyn ei gychwyn.

(2) Rhaid i gais gan barti o dan baragraff (1)—

(a) cael ei wneud mewn ysgrifen, gan ddatgan y rhesymau yn llawn;

(b) dod i law Ysgrifennydd y Tribiwnlys, a chael ei gyflwyno gan y ceisydd i’r parti arall, o leiaf 5 niwrnod gwaith cyn y gwrandawiad.

(3) Os gwneir gorchymyn o dan baragraff (1), rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys roi i’r partïon ddim llai na 5 niwrnod gwaith (neu ba bynnag gyfnod byrrach a gytunir gan y partïon) o rybudd o ddyddiad y gwrandawiad newydd.

(4) Nid oes dim ym mharagraff (3) sy'n gosod rhwymedigaeth ar Ysgrifennydd y Tribiwnlys i ymgynghori ag unrhyw berson nad oes hawl ganddo i gael ei gynrychioli yn y gwrandawiad, nac anfon hysbysiad at berson o'r fath.

Gohiriadau ar ôl cychwyn a chyfarwyddiadau

52.—(1) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys o bryd i'w gilydd ohirio gwrandawiad ar ôl ei gychwyn.

(2) Pan ohirir gwrandawiad ar ôl ei gychwyn—

(a) caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys roi cyfarwyddiadau y mae'n rhaid cydymffurfio â hwy cyn ailgychwyn y gwrandawiad neu yn y gwrandawiad ar ôl ailgychwyn;

(b) caiff y Cadeirydd gyhoeddi casgliadau dros dro a gyrhaeddwyd gan y panel tribiwnlys. Nid yw'r casgliadau dros dro yn benderfyniad y panel tribiwnlys.

(3) Caiff cyfarwyddyd o dan baragraff (2)(a) ei gwneud yn ofynnol bod parti'n darparu pa bynnag fanylion, tystiolaeth neu ddatganiadau y gofynnir amdanynt yn rhesymol ar gyfer penderfynu'r apêl neu'r hawliad

(4) Os yw parti'n peidio â chydymffurfio â chyfarwyddyd a wneir o dan baragraff (2)(a), caiff y panel tribiwnlys gymryd y ffaith honno i ystyriaeth wrth benderfynu'r apêl neu'r hawliad neu wrth benderfynu a ddylid gwneud gorchymyn ar gyfer costau.

(5) Os cyhoeddir lleoliad ac amser ailgychwyn gwrandawiad a ohiriwyd ar ôl ei gychwyn, yn y gwrandawid cyn ei ohirio felly, ni fydd unrhyw hysbysiad pellach yn ofynnol.

Cynrychioli mewn gwrandawiad

53.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), mewn unrhyw wrandawiad neu ran o wrandawiad—

(a) caiff yr apelydd neu'r hawlydd gynnal yr apêl neu hawliad (gyda chymorth gan un person os yw'r apelydd neu'r hawlydd yn dymuno), neu caiff ymddangos a chael ei gynrychioli gan un person, pa un a oes cymwysterau cyfreithiol gan y person hwnnw ai peidio;

(b) caiff yr awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol ymddangos a chael ei gynrychioli gan un person, pa un a oes cymwysterau cyfreithiol gan y person hwnnw ai peidio.

(2) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys roi caniatâd—

(a) i'r apelydd neu'r hawlydd gael cymorth neu gael ei gynrychioli gan fwy nag un person;

(b) i’r awdurdod lleol neu’r corff cyfrifol gael ei gynrychioli gan fwy nag un person.

(3) Os nad yw parti’n bwriadu bod yn bresennol neu gael ei gynrychioli yn y gwrandawiad, caiff y parti hwnnw, ddim hwyrach na 5 niwrnod gwaith cyn y gwrandawiad, anfon at Ysgrifennydd y Tribiwnlys sylwadau ysgrifenedig ychwanegol i gefnogi achos y parti hwnnw.

Methiant i fod yn bresennol mewn gwrandawiad

54.—(1) Os yw parti’n peidio â bod yn bresennol neu gael ei gynrychioli mewn gwrandawiad yr hysbyswyd y parti hwnnw ohono, caiff y panel tribiwnlys—

(a) oni fodlonir y panel tribiwnlys fod rheswm digonol dros y cyfryw absenoldeb, glywed a phenderfynu’r apêl neu’r hawliad yn absenoldeb y parti hwnnw; neu

(b) gohirio’r gwrandawiad neu ei ohirio ar ôl ei gychwyn fel y bo’n briodol.

(2) Cyn penderfynu apêl neu hawliad yn absenoldeb parti, rhaid i’r panel tribiwnlys ystyried unrhyw sylwadau ysgrifenedig a gyflwynwyd gan y parti hwnnw wrth ymateb i’r hysbysiad o wrandawiad, ac at ddibenion y rheoliad hwn mae’r cais apêl neu’r cais hawlio a datganiadau achos y partïon i’w trin fel pe baent yn sylwadau ysgrifenedig.

Penderfyniad y panel tribiwnlys

55.—(1) At y diben o gyrraedd ei benderfyniad rhaid i’r panel tribiwnlys, ac at y diben o drafod mater gweithdrefnol caiff y panel tribiwnlys, er gwaethaf unrhyw beth a gynhwysir yn y Rheoliadau hyn, orchymyn i bob person adael yr eisteddiad o’r panel tribiwnlys ac eithrio aelodau’r panel tribiwnlys ac unrhyw rai o’r personau a grybwyllir yn rheoliad 43(4)(c) i (dd), neu, fel y mynno’u priod ddyletswyddau, rheoliad 43(4)(e) ac (f).

(2) Caiff y panel tribiwnlys wneud penderfyniad drwy fwyafrif, a phan gyfansoddir y panel tribiwnlys o ddau aelod o dan reoliad 45(5), bydd gan y Cadeirydd ail bleidlais neu bleidlais fwrw.

(3) Ceir naill ai roi penderfyniad y panel tribiwnlys ar lafar ar ddiwedd y gwrandawiad neu ohirio’r penderfyniad, ac ym mhob achos, pa un a gynhaliwyd gwrandawiad ai peidio, rhaid cofnodi’r penderfyniad ar unwaith mewn dogfen y mae’n rhaid cynnwys ynddi neu fel atodiad iddi hefyd, ac eithrio mewn achos a benderfynir drwy gydsyniad, ddatganiad o’r rhesymau (mewn ffurf gryno) dros benderfyniad y panel tribiwnlys, a rhaid i ddogfen o’r fath gael ei llofnodi a’i dyddio gan y Cadeirydd.

(4) Ni chaiff penderfyniad a roddir ar lafar na'r ddogfen y cyfeirir ati ym mharagraff (3) gynnwys unrhyw gyfeiriad at wneud y penderfyniad drwy fwyafrif (os dyna a ddigwyddodd) nac at unrhyw farn lleiafrif.

(5) Rhaid cofnodi pob penderfyniad y panel tribiwnlys yn y Gofrestr.

(6) Rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys anfon copi o'r ddogfen y cyfeirir ati ym mharagraff (3), cyn gynted ag y bo'n ymarferol, at bob parti ynghyd â chanllawiau, mewn ffurf a gymeradwyir gan y Llywydd, ar yr amgylchiadau pan fo hawl i apelio yn erbyn penderfyniad y panel tribiwnlys ac ar y weithdrefn sydd i'w dilyn.

(7) Pan fo rheoliadau 15(11)(a) neu 67(2) yn gymwys, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys anfon copi o'r dogfennau y cyfeirir atynt ym mharagraff (6) at yr apelydd neu'r hawlydd yn ogystal ag at y cynrychiolydd neu'r cyfaill achos.

(8) Mae pob penderfyniad i'w drin fel pe bai wedi ei wneud ar y dyddiad yr anfonir copi o'r ddogfen sy'n ei gofnodi at yr apelydd neu'r hawlydd (pa un a gyhoeddwyd y penderfyniad yn gynharach ar ddiwedd y gwrandawiad ai peidio).

Ar ôl y gwrandawiad

Cais neu gynnig ar gyfer adolygiad o benderfyniad y Tribiwnlys

56.—(1) Caiff parti wneud cais i Ysgrifennydd y Tribiwnlys am i benderfyniad y Llywydd neu'r panel tribiwnlys gael ei adolygu ar y seiliau—

(a) bod y penderfyniad wedi ei wneud yn anghywir oherwydd gwall pwysig ar ran gweinyddiaeth y Tribiwnlys;

(b) bod gan barti a oedd â hawl i gael ei glywed, ond a fethodd ag ymddangos neu gael ei gynrychioli, reswm da a digonol dros beidio ag ymddangos;

(c) bod gwall amlwg a phwysig yn y penderfyniad; neu

(ch) bod buddiannau cyfiawnder yn gwneud hynny'n ofynnol.

(2) Rhaid i gais am adolygu penderfyniad y Llywydd neu'r panel tribiwnlys gael ei wneud—

(a) mewn ysgrifen gan ddatgan y seiliau;

(b) ddim hwyrach nag 28 diwrnod ar ôl y dyddiad yr anfonwyd y penderfyniad at y partïon.

(3) Caiff y Llywydd—

(a) ar gais parti neu ar gymhelliad y Llywydd ei hunan, adolygu a gosod o'r neilltu neu

amrywio unrhyw benderfyniad a wnaed gan y Llywydd, ar un o'r seiliau y cyfeirir atynt ym mharagraff (1);

(b) gwrthod cais am adolygiad o benderfyniad y Llywydd yn unol â pharagraff (6).

(4) Caiff y Llywydd neu Gadeirydd y panel tribiwnlys a benderfynodd yr achos—

(a) ar gais parti neu ar gymhelliad y Llywydd neu'r Cadeirydd ei hunan, adolygu a gosod o'r neilltu neu amrywio unrhyw benderfyniad a wnaed gan y panel tribiwnlys ar un o'r seiliau y cyfeirir atynt ym mharagraff (1);

(b) gwrthod cais am adolygiad o benderfyniad y panel tribiwnlys yn unol â pharagraff (6).

(5) Caiff Cadeirydd y panel tribiwnlys a benderfynodd yr achos orchymyn cynnal ail wrandawiad, gerbron panel tribiwnlys sydd wedi'i gyfansoddi o'r un aelodau neu aelodau gwahanol.

(6) Caiff Llywydd neu Gadeirydd y panel tribiwnlys a benderfynodd yr achos wrthod y cyfan neu ran o gais am adolygiad os, ym marn y Llywydd neu'r Cadeirydd, nad oes siawns resymol i'r cais cyfan hwnnw neu'r rhan honno lwyddo.

(7) Oni fydd cais am adolygiad wedi ei wrthod yn unol â pharagraff (6), rhaid i'r adolygiad gael ei benderfynu, ar ôl rhoi cyfle i'r partïon gael eu clywed—

(a) gan y Llywydd, os gwnaed y penderfyniad gan y Llywydd;

(b) os gwnaed y penderfyniad gan banel tribiwnlys, gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys a wnaeth y penderfyniad neu gan banel tribiwnlys arall a benodir gan y Llywydd.

(8) Os yw Llywydd neu Gadeirydd y panel tribiwnlys a benderfynodd yr achos, ar gymhelliad y Llywydd neu'r Cadeirydd ei hunan, yn cynnig y dylid adolygu penderfyniad—

(a) rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys gyflwyno hysbysiad i'r partïon ddim hwyrach nag 28 diwrnod ar ôl y dyddiad yr anfonwyd y penderfyniad at y partïon; a

(b) rhaid rhoi cyfle i'r partïon gael eu clywed.

(9) Wrth benderfynu cais neu gynnig ar gyfer adolygiad o dan baragraffau (3), (4) neu (7), caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd roi cyfarwyddiadau y mae'n rhaid cydymffurfio â hwy cyn neu yn ystod y gwrandawiad o'r adolygiad.

(10) Os yw parti'n peidio â chydymffurfio â chyfarwyddyd a wneir o dan baragraff (9), caiff y panel tribiwnlys gymryd y ffaith honno i ystyriaeth

wrth benderfynu'r adolygiad neu benderfynu a ddylid gwneud gorchymyn ar gyfer costau.

(11) Caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd, os gwneir cais gan barti, roi caniatâd i'r parti hwnnw newid tyst at ddibenion y gwrandawiad o'r adolygiad.

(12) Rhaid i gais a wneir o dan baragraff (11), ddod i law Ysgrifennydd y Tribiwnlys, a rhaid i'r ceisydd gyflwyno copi o'r cais i'r parti arall, ddim hwyrach na 14 diwrnod gwaith cyn y gwrandawiad o'r adolygiad.

(13) Rhaid i'r Llywydd neu'r Cadeirydd roi cyfle i'r partïon gael eu clywed ynglŷn ag unrhyw gais a wneir o dan baragraff (11).

(14) Os gosodir penderfyniad o'r neilltu neu os amrywir penderfyniad yn dilyn adolygiad o dan y rheoliad hwn, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys newid y cofnod yn y Gofrestr a hysbysu'r partïon yn unol â hynny.

Adolygiad o benderfyniad y Tribiwnlys i beidio ag estyn y cyfnod a ganiateir ar gyfer cychwyn achos

57.—(1) Pan wneir penderfyniad gan y Llywydd neu'r Cadeirydd i beidio ag estyn yr amser a ganiateir o dan reoliad 16 ar gyfer cyflwyno cais apêl, ceir adolygu'r penderfyniad hwnnw o dan reoliad 56, ar gais person, fel pe bai'r person hwnnw'n barti i'r apêl.

(2) Pan fo'r Llywydd neu'r Cadeirydd yn penderfynu peidio ag ystyried hawliad y tu allan i'r amser, o dan baragraff 4(3) o Atodlen 17 i Ddeddf 2010, ceir adolygu'r penderfyniad hwnnw o dan reoliad 56, ar gais person, fel pe bai'r person hwnnw'n barti i'r hawliad.

(3) Os gwneir cais o dan baragraffau (1) neu (2), rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys gyflwyno copi o'r cais i'r awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol a rhoi i'r awdurdod lleol neu'r corff cyfrifol hysbysiad yn gwahodd sylwadau o fewn cyfnod penodedig.

Cais am ganiatâd i apelio i'r Uwch Dribiwnlys yn erbyn penderfyniad y panel tribiwnlys

58.—(1) Rhaid i barti sy'n ceisio caniatâd i apelio i'r Uwch Dribiwnlys ar bwynt cyfreithiol o dan adran 336ZB o Ddeddf 1996 neu adran 28JA o Ddeddf 1995(**1**) wneud cais ysgrifenedig i'r Tribiwnlys am ganiatâd i apelio.

(2) Rhaid i gais o dan baragraff (1) gael ei gyflwyno i Ysgrifennydd y Tribiwnlys ddim hwyrach nag 28

(**1**) Bydd adran 28JA o Ddeddf Gwahaniaethu ar Sail Anabledd 1995 yn parhau i gael effaith o ran Cymru yn rhinwedd Gorchymyn Deddf Cydraddoldeb 2010 (Cychwyn Rhif 4, Arbedion, Darpariaethau Canlyniadol, Trosiannol, Dros Dro a Chysylltiedig a Dirymu) 2010 – O.S.2010/2317.

diwrnod ar ôl y diweddaraf o'r dyddiadau yr anfonodd Ysgrifennydd y Tribiwnlys y canlynol at y parti sy'n gwneud y cais—

(a) hysbysiad o'r penderfyniad;

(b) hysbysiad y bu cais am adolygiad o'r penderfyniad yn aflwyddiannus; neu

(c) hysbysiad bod y penderfyniad wedi ei amrywio yn dilyn adolygiad.

(3) Rhaid i gais o dan baragraff (1)—

(a) nodi'r penderfyniad y mae'n ymwneud ag ef;

(b) nodi'r gwall neu'r gwallau cyfreithiol honedig sydd yn y penderfyniad; a

(c) datgan y canlyniad a geisir gan y parti sy'n gwneud y cais.

Ystyriaeth gan y Tribiwnlys o gais am ganiatâd i apelio

59.—(1) Pan ddaw cais i'w law o dan reoliad 58(1) am ganiatâd i apelio i'r Uwch Dribiwnlys, rhaid i Lywydd neu Gadeirydd y panel tribiwnlys a benderfynodd yr achos ystyried yn gyntaf, gan gymryd i ystyriaeth yr amcan gor-redol yn rheoliad 6, pa un a adolygir y penderfyniad yn unol â rheoliad 56 ai peidio, oni fydd y Llywydd neu'r Cadeirydd eisoes wedi adolygu'r penderfyniad, neu wedi penderfynu peidio ag adolygu'r penderfyniad.

(2) Pan fo'r Llywydd neu'r Cadeirydd yn penderfynu peidio ag adolygu'r penderfyniad, neu'n adolygu'r penderfyniad ac yn penderfynu peidio â chymryd unrhyw gamau mewn perthynas â'r penderfyniad, neu ran ohono, rhaid i'r Llywydd neu'r Cadeirydd ystyried wedyn a ddylai roi caniatâd i apelio mewn perthynas â'r penderfyniad, neu'r rhan honno ohono.

(3) Caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd roi cyfarwyddiadau mewn perthynas â phenderfynu'r cais am ganiatâd i apelio, a chaiff wneud penderfyniad ar y cais, gyda gwrandawiad neu heb wrandawiad.

(4) Rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys anfon hysbysiad ysgrifenedig o benderfyniad y Llywydd neu'r Cadeirydd ynglŷn â'r cais, at y partïon cyn gynted ag y bo'n ymarferol.

(5) Os yw'r Llywydd neu'r Cadeirydd wedi gwrthod y cais, rhaid i'r hysbysiad o dan baragraff (4) gynnwys yn ogystal—

(a) y rhesymau dros y cyfryw wrthodiad; a

(b) hysbysiad o'r hawl i wneud cais i'r Uwch Dribiwnlys am ganiatâd i apelio, a'r amser a

ganiateir a’r dull y mae’n rhaid ei ddefnyddio ar gyfer gwneud cais o’r fath.

(6) Caiff y Llywydd neu’r Cadeirydd roi caniatâd i apelio i’r Uwch Dribiwnlys ar seiliau cyfyngedig, ond rhaid iddo gydymffurfio â pharagraff (5) mewn perthynas ag unrhyw seiliau y mae’r Llywydd neu’r Cadeirydd wedi gwrthod caniatâd arnynt.

(7) Caiff y Llywydd neu’r Cadeirydd, ar gais, neu ar gymhelliad y Llywydd neu’r Cadeirydd ei hunan, wneud gorchymyn i atal dros dro benderfyniad y panel tribiwnlys tra’n disgwyl am benderfyniad gan y Llywydd neu’r Cadeirydd neu’r Uwch Dribiwnlys ar gais am ganiatâd i apelio yn erbyn y penderfyniad hwnnw ac unrhyw apêl neu adolygiad ohono.

(8) Ceir gwneud gorchymyn o dan baragraff (7) os gwneir cais gan barti,.

Gorchmynion yr Uwch Dribiwnlys neu’r Llys

60.—(1) Os caiff unrhyw benderfyniad gan y Tribiwnlys ei osod o’r neilltu, ei amrywio neu’i newid mewn unrhyw ffordd gan orchymyn yr Uwch Dribiwnlys neu’r Llys, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys newid y cofnod yn y Gofrestr i gyfateb i’r gorchymyn hwnnw, a rhaid iddo hysbysu’r partïon yn unol â hynny.

(2) Os dychwelir yr apêl neu’r hawliad, drwy orchymyn yr Uwch Dribiwnlys neu’r Llys, i’w hailglywed neu i’w ailglywed gan y Tribiwnlys, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys hysbysu’r partïon y caiff pob parti, yn ystod cyfnod o 15 niwrnod gwaith (neu gyfnod byrrach a gytunir rhwng y partïon) gyflwyno datganiad achos atodol a thystiolaeth ysgrifenedig bellach.

(3) Os caiff gorchymyn i ddileu’r cais apêl neu’r cais hawlio ei ddiddymu neu’i osod o’r neilltu gan yr Uwch Dribiwnlys neu’r Llys, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys hysbysu’r partïon—

(a) mewn achos pan nad oedd y cyfnod datganiad achos wedi dod i ben cyn i’r gorchymyn i ddileu gael effaith—

  (i) y bydd cyfnod datganiad achos newydd yn dechrau; a

  (ii) y caiff y partïon, o fewn y cyfnod datganiad achos newydd, gyflwyno’r ddogfennaeth y cyfeirir ati yn is-baragraff (b) mewn perthynas â datganiad achos neu dystiolaeth a gyflwynwyd cyn i’r dileu gael effaith; neu

(b) pan nad yw is-baragraff (a) yn gymwys, bod gan bob parti gyfnod o 15 niwrnod gwaith (neu gyfnod byrrach a gytunir rhwng y

partïon) i gyflwyno datganiad achos atodol a thystiolaeth ysgrifenedig bellach.

(4) Rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys anfon copi o'r holl ddatganiadau achos a thystiolaeth ysgrifenedig a geir gan barti yn ystod y cyfnodau y cyfeirir atynt ym mharagraffau (2) a (3)(b) at y parti arall.

Cydymffurfio â gorchmynion y panel tribiwnlys – apelau

61.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (4), os yw'r panel tribiwnlys, yn dilyn ei benderfyniad mewn perthynas ag apêl, yn gwneud gorchymyn sy'n cynnwys gofyniad bod awdurdod lleol yn cyflawni gweithred y cyfeirir ati ym mharagraff (2) rhaid i'r awdurdod lleol gyflawni'r weithred honno o fewn y cyfnod amser a bennir ym mharagraff (2).

(2) Yn achos gorchymyn—

(a) i wneud asesiad, rhaid i'r awdurdod lleol hysbysu—

(i) y rhiant i'r perwyl bod rhaid iddo wneud asesiad o dan adran 323(4) neu 329A(7) o Ddeddf 1996, yn ôl fel y digwydd, o fewn 5 wythnos; a

(ii) os y plentyn oedd yr apelydd, y plentyn, i'r perwyl bod rhaid iddo wneud asesiad o dan adran 329A(7) o Ddeddf 1996 o fewn 5 wythnos;

(b) i wneud a chynnal datganiad, rhaid i'r awdurdod lleol wneud datganiad o fewn 5 wythnos;

(c) sy'n anfon achos yn ôl at yr awdurdod lleol o dan adran 325(3)(c) o Ddeddf 1996, rhaid i'r awdurdod lleol, o fewn 2 wythnos, gyflwyno i'r rhiant ac i'r plentyn gopi o'r datganiad arfaethedig a hysbysiad o dan baragraffau 2(1) a 2B(2), yn eu trefn, o Atodlen 27 i Ddeddf 1996, neu roi hysbysiad i'r rhiant ac i'r plentyn—

(i) o dan adran 325(1) o Ddeddf 1996 i'r perwyl ei fod wedi penderfynu peidio â gwneud datganiad;

(ii) o'i resymau am y penderfyniad hwnnw;

(iii) o hawl y rhiant a'r plentyn i apelio i'r Tribiwnlys yn erbyn y penderfyniad hwnnw; a

(iv) o'r terfyn amser y mae'n rhaid gwneud unrhyw apêl i'r Tribiwnlys oddi mewn iddo;

(ch) i ddiwygio datganiad, rhaid i'r awdurdod lleol gyflwyno hysbysiad diwygio i'r rhiant ac i'r

plentyn o dan baragraff 2A o Atodlen 27 i Ddeddf 1996 o fewn 5 wythnos;

(d) i barhau i gynnal datganiad, rhaid i’r awdurdod lleol barhau i gynnal y datganiad gydag effaith ar unwaith;

(dd) i barhau i gynnal ac i ddiwygio datganiad, rhaid i’r awdurdod lleol barhau i gynnal y datganiad gydag effaith ar unwaith a rhaid iddo gyflwyno i’r rhiant ac i’r plentyn hysbysiad diwygio o dan baragraff 2A o Atodlen 27 i Ddeddf 1996 o fewn 5 wythnos;

(e) i osod enw ysgol a bennir gan y rhiant neu’r plentyn yn lle enw ysgol neu sefydliad arall a bennir yn natganiad y plentyn, rhaid i’r awdurdod lleol, yn ddarostyngedig i baragraff (3) bennu’r ysgol a bennir gan y rhiant neu’r plentyn o fewn 2 wythnos; ac

(f) sy’n gwrthod apêl yn erbyn penderfyniad i beidio â chynnal datganiad, rhaid i’r awdurdod lleol beidio â chynnal y datganiad hwnnw ar unwaith neu ar ddyddiad a gynigiwyd gan yr awdurdod lleol, pa un bynnag yw’r diweddaraf.

(3) Os yw gorchymyn yn gwneud yn ofynnol bod awdurdod lleol yn cydymffurfio â’r ddau is-baragraff (ch) ac (e) o baragraff (2), neu’r ddau is-baragraff (dd) ac (e), o baragraff (2), rhaid i’r awdurdod lleol bennu’r ysgol a bennir gan y rhiant neu’r plentyn o fewn 5 wythnos.

(4) Ym mhob achos ym mharagraffau (2) ac (3), mae’r cyfnod yn dechrau ar y diwrnod gwaith nesaf ar ôl gwneud y gorchymyn.

(5) Nid oes raid i’r awdurdod lleol gydymffurfio â’r cyfnodau amser y cyfeirir atynt ym mharagraffau (2) ac (3) os yw gwneud hynny yn anymarferol oherwydd—

(a) amgylchiadau personol eithriadol sy’n effeithio ar y rhiant neu, os y plentyn oedd yr apelydd, y plentyn yn ystod y cyfnod perthnasol o amser;

(b) bod y rhiant neu, os y plentyn oedd yr apelydd, y plentyn, yn absennol o ardal yr awdurdod lleol am gyfnod parhaol o ddim llai na 2 wythnos yn ystod y cyfnod o amser;

(c) bod y rhiant yn dynodi bod y rhiant yn dymuno cyflwyno sylwadau i’r awdurdod lleol ynghylch yr hyn a gynhwysir yn y datganiad, o dan baragraff 4(1) o Atodlen 27 i Ddeddf 1996 ar ôl diwedd y cyfnod o 15 niwrnod ar gyfer cyflwyno sylwadau o’r fath, a ddarperir ym mharagraff 4(4) o’r Atodlen honno;

(ch) bod cyfarfod rhwng y rhiant a swyddog o’r awdurdod lleol wedi ei gynnal o dan baragraff 4(1) o Atodlen 27 i Ddeddf 1996, a’r rhiant, o dan baragraff 4(2) o’r Atodlen honno, wedi ei gwneud yn ofynnol bod cyfarfod arall o’r fath, neu gyfarfod gyda’r person priodol, yn cael ei drefnu; neu

(d) bod yr awdurdod lleol wedi anfon cais ysgrifenedig at Weinidogion Cymru i ofyn am eu cydsyniad o dan adran 347(5) o Ddeddf 1996 i’r plentyn gael ei addysgu mewn ysgol annibynnol nas cymeradwywyd gan Weinidogion Cymru, ac nad oedd yr awdurdod lleol wedi cael y cyfryw gydsyniad o fewn 3 wythnos o’r diwrnod yr anfonwyd y cais.

Cydymffurfio â chais apelydd pan fo awdurdod lleol yn ildio apêl

62.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (3), os trinnir apêl i’r Tribiwnlys, o dan adran 326A(2) o Ddeddf 1996, fel pe bai wedi ei phenderfynu o blaid yr apelydd, rhaid i’r awdurdod lleol—

(a) yn achos apêl o dan adran 325 o Ddeddf 1996, wneud datganiad o fewn 5 wythnos;

(b) yn achos apêl o dan adran 328, 329 neu 329A o Ddeddf 1996, wneud asesiad o fewn 5 wythnos; ac

(c) yn achos apêl o dan baragraff 8(3) o Atodlen 27 i Ddeddf 1996 yn erbyn penderfyniad i beidio â chydymffurfio â chais yr apelydd i roi enw ysgol a gynhelir yn lle enw’r ysgol neu’r sefydliad a bennir yn y datganiad, cydymffurfio â’r cais hwnnw o fewn 2 wythnos.

(2) Ym mhob achos ym mharagraff (1), mae’r cyfnod yn dechrau ar y diwrnod gwaith wedi i’r awdurdod lleol hysbysu’r Tribiwnlys nad yw’n gwrthwynebu’r apêl.

(3) Nid oes raid i’r awdurdod lleol gydymffurfio â’r terfynau amser y cyfeirir atynt ym mharagraff (1) os yw gwneud hynny yn anymarferol oherwydd—

(a) amgylchiadau personol eithriadol sy’n effeithio ar y rhiant neu, os y plentyn oedd yr apelydd, y plentyn yn ystod y cyfnod perthnasol o amser;

(b) bod y rhiant neu, os y plentyn oedd yr apelydd, y plentyn, yn absennol o ardal yr awdurdod lleol am gyfnod parhaol o ddim llai na 2 wythnos yn ystod y cyfnod perthnasol o amser;

(c) bod y rhiant wedi dynodi bod y rhiant yn dymuno cyflwyno sylwadau i’r awdurdod

lleol ynghylch yr hyn a gynhwysir yn y datganiad, o dan baragraff 4(1) o Atodlen 27 i Ddeddf 1996 ar ôl diwedd y cyfnod o 15 niwrnod ar gyfer gwneud sylwadau o'r fath a ddarperir ym mharagraff 4(4) o'r Atodlen honno;

(ch) bod cyfarfod rhwng y rhiant a swyddog o'r awdurdod lleol wedi ei gynnal o dan baragraff 4(1) o Atodlen 27 i Ddeddf 1996, a'r rhiant, o dan baragraff 4(2) o'r Atodlen honno, wedi ei gwneud yn ofynnol bod cyfarfod arall o'r fath, neu gyfarfod gyda'r person priodol, yn cael ei drefnu, neu

(d) bod yr awdurdod lleol wedi anfon cais ysgrifenedig at Weinidogion Cymru i ofyn am eu cydsyniad o dan adran 347(5) o Ddeddf 1996 i'r plentyn gael ei addysgu mewn ysgol annibynnol nas cymeradwywyd gan Weinidogion Cymru, ac nad oedd yr awdurdod lleol wedi cael y cyfryw gydsyniad o fewn 3 wythnos o'r diwrnod yr anfonwyd y cais.

RHAN C

CYFEILLION ACHOS

Cymhwyso

63. Mae rheoliadau 64 i 68 yn gymwys i apelydd neu hawlydd ac eithrio apelydd neu hawlydd sy'n rhiant plentyn sy'n destun y cis apêl neu'r cais hawlio.

Gofyniad am gyfaill achos

64.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), caiff apelydd neu hawlydd gynnal achos mewn perthynas ag apêl neu hawliad heb gyfaill achos.

(2) Ni chaiff apelydd neu hawlydd gynnal achos pan fo'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys wedi gwneud canfyddiad nad oes gan yr apelydd neu'r hawlydd ddealltwriaeth ddigonol i gyfranogi, neu barhau i gyfranogi fel parti yn yr apêl neu'r hawliad heb gyfaill achos.

(3) Rhaid i'r cwestiwn a oes gan yr apelydd neu'r hawlydd ddealltwriaeth ddigonol ai peidio i gynnal achos heb gyfaill achos, pa un a godir y cwestiwn—

(a) gan barti i'r apêl neu'r hawliad; neu

(b) gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, ar gymhelliad y Llywydd neu'r panel tribiwnlys ei hunan,

gael ei benderfynu gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys.

(4) Pan fo paragraff (3)(a) yn gymwys, mater i'r parti hwnnw fydd bodloni'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys nad oes gan yr apelydd neu'r hawlydd ddealltwriaeth ddigonol i gynnal achos heb gyfaill achos.

(5) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys glywed unrhyw dystiolaeth a ystyrir yn berthnasol gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, er mwyn penderfynu'r cwestiwn o dan baragraff (3).

(6) Rhaid i unrhyw wrandawiad a gynhelir i benderfynu'r cwestiwn beidio â chael ei gynnal yn gyhoeddus.

(7) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys allgáu o'r gwrandawiad, neu o ran ohono, unrhyw berson y mae ei bresenoldeb, ym marn y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, yn debygol o'i gwneud yn anodd i'r apelydd neu'r hawlydd wneud sylwadau.

(8) Pan fo'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys wedi gwneud canfyddiad yn unol â pharagraff (2), rhaid i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys gyfarwyddo'r apelydd neu'r hawlydd i benodi cyfaill achos.

Pwy gaiff fod yn gyfaill achos

65. Caiff person weithredu fel cyfaill achos ar yr amod, yn unig nad yw'r person wedi ei wahardd o weithgarwch a reoleiddir mewn perthynas â phlant yn yr ystyr a roddir i "*regulated activity relating to children*" yn adran 3(2)(a) o Ddeddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf 2006(**1**).

Sut y daw person yn gyfaill achos

66.—(1) Rhaid i berson sy'n dymuno gweithredu fel cyfaill achos gyflwyno datganiad o addasrwydd i'r Tribiwnlys.

(2) Rhaid i'r datganiad o addasrwydd ddatgan—

(a) enw a chyfeiriad y person sy'n dymuno gweithredu fel cyfaill achos i'r apelydd neu'r hawlydd ac, os ydynt ar gael, rhif teleffon, rhif ffacs a chyfeiriad electronig y person hwnnw;

(b) enw, dyddiad geni a rhyw yr apelydd neu'r hawlydd;

(c) perthynas neu gysylltiad y person â'r apelydd neu'r hawlydd;

(**1**) 2006 p.47. O dan adran 3(2)(a) o Ddeddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf 2006, gwaherddir person o weithgarwch a reoleiddir mewn perthynas â phlant os yw enw'r person wedi ei gynnwys yn y rhestr yn Rhan 1 o Atodlen 3 i'r Ddeddf honno ("y rhestr wahardd ar gyfer plant" (*"the children's barred list"*)).

(ch) bod y person yn bodloni'r amodau a'r gofynion a bennir yn rheoliad 65 ac yn adran 332ZC(2) o Ddeddf 1996(**1**).

(3) Rhaid i'r datganiad o addasrwydd gynnwys—

(a) safbwyntiau'r apelydd neu riant yr hawlydd ynglŷn â dymuniad y person i weithredu fel cyfaill achos yr apelydd neu'r hawlydd ; neu

(b) esboniad pam nad yw'r person wedi canfod safbwyntiau'r rhiant.

(4) Caniateir i'r datganiad addasrwydd gael ei gyflwyno ynghyd â thystiolaeth i ategu addasrwydd y person y person i weithredu fel cyfaill achos.

(5) Rhaid i'r datganiad o addasrwydd gael ei lofnodi gan y person sy'n dymuno gweithredu fel cyfaill achos yr apelydd neu'r hawlydd.

(6) Rhaid i'r person sy'n dymuno gweithredu fel cyfaill achos y plentyn gyflwyno copi o'r datganiad addasrwydd i—

(a) y partïon yn yr achos; a

(b) yr apelydd neu riant yr apelydd.

Camau mewn achosion

67.—(1) Os yw'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys, yn ystod yr apêl neu'r hawliad, yn gwneud canfyddiad o dan reoliad 64(2), ni chaiff unrhyw barti gymryd cam pellach yn yr apêl neu'r hawliad heb ganiatâd y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, hyd nes y bydd ac oni fydd person sy'n dymuno gweithredu fel cyfaill achos yr apelydd neu'r hawlydd wedi cyflwyno datganiad o addasrwydd i'r Tribiwnlys yn unol â rheoliad 66.

(2) Pan fo person wedi cyflwyno datganiad addasrwydd o dan reoliad 66, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys anfon yr holl ddogfennau a hysbysiadau sy'n ymwneud â'r apêl neu'r hawliad at y cyfaill achos yn hytrach nag at yr apelydd neu'r hawlydd.

(3) Pan fo paragraff(2) yn gymwys, rhaid dehongli cyfeiriadau yn y Rheoliadau hyn at anfon dogfennau at yr apelydd neu'r hawlydd, neu roi hysbysiad i'r apelydd neu'r hawlydd, fel cyfeiriadau at anfon dogfennau at y cyfaill agos, neu roi hysbysiad i'r cyfaill achos.

Diswyddo cyfaill achos

68.—(1) Caiff person weithredu fel cyfaill achos oni fydd y Llywydd neu'r panel tribiwnlys yn

---

(**1**) Mae adran 332ZC(2) o Ddeddf 1996 yn darparu bod rhaid i gyfaill achos plentyn gyflwyno sylwadau ac arfer hawliau yn deg a chymwys, bod heb unrhyw fuddiant sy'n groes i fuddiant y plentyn, a sicrhau y cymerir pob cam ac y gwneir pob penderfyniad er budd y plentyn a chan ystyried safbwyntiau'r plentyn.

cyfarwyddo na chaiff y person weithredu, neu na chaiff barhau i weithredu, fel cyfaill achos.

(2) Caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys roi cyfarwyddyd yn unol â pharagraff (1), ar gymhelliad y Llywydd neu'r panel tribiwnlys ei hunan neu ar gais, os bodlonir ef—

(a) nad yw'r person yn bodloni unrhyw un o'r amodau a bennir yn rheoliad 65 ac yn adran 332ZC(2) o Ddeddf 1996; neu

(b) bod rheswm da arall yn bodoli.

(3) Caiff y canlynol wneud cais am gyfarwyddyd i ddiswyddo cyfaill achos—

(a) un o'r partïon;

(b) y cyfaill achos.

(4) Rhaid i gais am gyfarwyddyd i ddiswyddo cyfaill achos gael ei gefnogi gan dystiolaeth.

(5) Os gwneir cyfarwyddyd o dan baragraff (1), caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys—

(a) cyfarwyddo'r apelydd neu'r hawlydd i benodi cyfaill achos newydd; a

(b) gohirio ystyriaeth o'r apêl neu'r hawliad hyd nes y penodir cyfaill achos newydd gan yr apelydd neu'r hawlydd.

(6) Rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys gyflwyno hysbysiad i'r partïon ynglŷn ag unrhyw gyfarwyddyd a roddir o dan baragraff (1) gan ddatgan—

(a) nad yw'r person yn gweithredu bellach fel cyfaill achos yr apelydd neu'r hawlydd; a

(b) pan fo person arall wedi ei benodi yn ei le fel cyfaill achos, enw a chyfeiriad y cyfaill achos newydd ar gyfer cyflwyno hysbysiadau a dogfennau.

(7) Rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys gyflwyno copi o'r cyfarwyddyd a wneir o dan baragraff (1) i'r person a ddisodlwyd fel y cyfaill achos.

RHAN CH

AMRYWIOL

Estyn yr amser

69.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd, pan wneir cais gan barti, neu ar gymhelliad y Llywydd neu'r Cadeirydd ei hunan, gyfarwyddo bod cyfnod o amser, yn y Rheoliadau hyn neu mewn cyfarwyddyd a wneir odanynt, i gael ei estyn.

(2) Dim ond os yw'r Llywydd neu'r Cadeirydd o'r farn bod gwneud hynny yn gyfiawn a theg y caiff y

Llywydd neu'r Cadeirydd estyn cyfnod o amser yn unol â pharagraff (1) .

(3) Caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd estyn cyfnod o amser, o ba bynnag gyfnod a ystyrir yn briodol gan y Llywydd neu'r Cadeirydd.

(4) Pan fo'r Llywydd neu'r Cadeirydd wedi estyn cyfnod o amser, rhaid dehongli cyfeiriad at y cyfnod hwnnw o amser yn y Rheoliadau hyn, neu mewn cyfarwyddyd a wneir odanynt, fel pe bai'n gyfeiriad at y cyfnod o amser a estynnwyd felly.

Tynnu'n ôl

70.—(1) Caiff person dynnu apêl neu hawliad yn ôl—

(a) drwy roi hysbysiad i Ysgrifennydd y Tribiwnlys ar unrhyw adeg cyn cynnal gwrandawiad; neu

(b) ar lafar mewn gwrandawiad.

Gorchmynion ar gyfer costau a threuliau

71.—(1) Fel rheol, rhaid i Lywydd neu Gadeirydd y panel tribiwnlys a benderfynodd yr achos beidio â gwneud gorchymyn mewn perthynas â chostau a threuliau, ond, yn ddarostyngedig i baragraff (3), caiff wneud gorchymyn o'r fath—

(a) yn erbyn parti pan fo'r Llywydd neu'r Cadeirydd o'r farn bod y parti wedi bod yn gyfrifol am weithred neu anwaith amhriodol, afresymol neu esgeulus, neu am unrhyw fethiant i gydymffurfio â chyfarwyddyd, neu am unrhyw oedi y gellid, gyda diwydrwydd, fod wedi ei osgoi, neu, fod ymddygiad y parti, wrth wneud neu wrthwynebu'r apêl neu'r hawliad, wedi bod yn afresymol;

(b) yn erbyn cynrychiolydd os yw'r Llywydd neu'r Cadeirydd o'r farn bod y cynrychiolydd yn gyfrifol am weithred neu anwaith amhriodol, afresymol neu esgeulus, neu am unrhyw fethiant i gydymffurfio â chyfarwyddyd, neu am unrhyw oedi y gellid, gyda diwydrwydd, fod wedi ei osgoi;

(c) yn erbyn parti a fethodd â bod yn bresennol neu gael ei gynrychioli mewn gwrandawiad yr hysbyswyd y parti hwnnw ohono yn briodol;

(d) yn erbyn yr awdurdod lleol neu gorff cyfrifol a fethodd â chyflwyno datganiad achos o dan reoliad 21;

(ch) yn erbyn yr awdurdod lleol neu gorff cyfrifol os yw'r Llywydd neu'r Cadeirydd o'r farn bod y penderfyniad a herir yn afresymol.

(2) Ceir gwneud unrhyw orchymyn mewn perthynas â chostau a threuliau—

(a) mewn perthynas ag unrhyw gostau a threuliau a achoswyd, neu unrhyw lwfansau a dalwyd; neu

(b) mewn perthynas â’r cyfan, neu unrhyw ran, o unrhyw lwfans (ac eithrio lwfansau a delir i aelodau o’r Tribiwnlys) a delir gan Weinidogion Cymru i unrhyw berson at ddibenion, neu mewn cysylltiad â phresenoldeb y person hwnnw mewn gwrandawiad Tribiwnlys.

(3) Ceir gwneud gorchymyn ar gyfer costau ar gais parti neu ar gymhelliad y Llywydd neu’r Cadeirydd ei hunan.

(4) Rhaid i barti sy’n gwneud cais am orchymyn o dan baragraff (3)—

(a) cyflwyno cais ysgrifenedig a rhestr o’r costau a hawlir i Ysgrifennydd y Tribiwnlys;

(b) cyflwyno rhestr o’r costau a hawlir; ac

(c) cyflwyno copi o’r cais a’r rhestr o gostau i’r parti y bwriedir gwneud y gorchymyn yn ei erbyn.

(5) Ceir gwneud cais am orchymyn o dan baragraff (3) ar unrhyw adeg yn ystod yr apêl neu’r hawliad ond ni cheir ei wneud yn hwyrach nag 28 diwrnod ar ôl y dyddiad—

(a) pan ddyroddwyd yr hysbysiad gan y panel tribiwnlys a oedd yn cofnodi’r penderfyniad a oedd yn dyfarnu’n derfynol ar bob mater yn yr apêl neu’r hawliad;

(b) ar ôl tynnu’n ôl yr apêl neu’r hawliad, pan wnaed gorchymyn gan y panel tribiwnlys yn gwrthod yr apêl neu’r hawliad;

(c) yn dilyn ildiad yr awdurdod lleol i’r apêl, pan ddyroddwyd yr hysbysiad o benderfyniad gan y panel tribiwnlys.

(6) Yn achos cais am orchymyn o dan baragraff (3)—

(a) rhaid i’r Llywydd neu’r Cadeirydd ei wrthod os yw’r parti yn gofyn i’r Tribiwnlys ystyried mater sydd y tu allan i’w bwerau;

(b) caiff y Llywydd neu’r Cadeirydd ei wrthod yn gyfan gwbl neu’n rhannol os, ym marn y Llywydd neu’r Cadeirydd, nad oes rhagolwg rhesymol y gall y cyfan neu’r rhan ohono lwyddo.

(7) Oni wrthodir cais am orchymyn o dan baragraff (6), rhaid ei benderfynu ar ôl rhoi cyfle i’r partïon gael eu clywed gan y Llywydd neu’r Cadeirydd.

(8) Os gwneir gorchymyn o dan baragraff (3), caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd roi cyfarwyddiadau y mae'n rhaid cydymffurfio â hwy cyn neu yn ystod y gwrandawiad costau.

(9) Os digwydd i barti beidio â chydymffurfio â chyfarwyddyd a roddwyd o dan baragraff (8), caiff y Llywydd neu'r Cadeirydd gymryd hynny i ystyriaeth wrth benderfynu pa un a wneir gorchymyn ar gyfer costau ai peidio.

(10) Caiff gorchymyn o dan baragraff (3) ei gwneud yn ofynnol bod y parti neu'r cynrychiolydd y gwneir y gorchymyn yn ei erbyn yn talu i barti arall naill ai swm penodedig mewn perthynas â'r costau a'r treuliau a achoswyd i'r parti arall hwnnw mewn cysylltiad â'r apêl neu'r hawliad, neu'r cyfan neu ran o'r cyfryw gostau, fel y'u hasesir, oni chytunir arnynt rywfodd arall.

(11) Rhaid i orchymyn ar gyfer asesu costau o dan y rheoliad hwn ganiatáu i'r llys sirol wneud asesiad manwl o gostau treial trac cyflym, naill ai ar y sail safonol neu sail indemniad, fel a bennir yn y gorchymyn, yn unol â Rheolau Trefniadaeth Sifil 1998.

Pŵer i arfer swyddogaethau'r Llywydd a'r Cadeirydd

72.—(1) Caiff Cadeirydd wneud gweithred y mae'n ofynnol i'r Llywydd, neu yr awdurdodir y Llywydd i'w gwneud o dan y Rheoliadau hyn.

(2) Os yw, ynn unol â pharagraff (1)—

(a) yn ofynnol bod Cadeirydd yn dewis Cadeirydd i banel tribiwnlys, caiff ddewis ei hunan;

(b) pan wneir penderfyniad ganddo, bydd rheoliadau 56 a 57 yn gymwys mewn perthynas â'r penderfyniad hwnnw fel pe baent yn cyfeirio at Gadeirydd yn hytrach na'r Llywydd.

(3) Yn ddarostyngedig i reoliad 77(6), os bydd farw'r Cadeirydd neu os â'n analluog, neu os yw'n peidio â bod yn aelod o banel y cadeiryddion, yn dilyn penderfyniad o'r panel tribiwnlys, caiff y Llywydd neu Gadeirydd arall a benodir o banel y cadeiryddion arfer swyddogaethau'r Cadeirydd.

Pŵer i arfer swyddogaethau aelod o'r panel addysg mewn perthynas ag adolygiad

73.—(1) Os bydd farw, neu os â'n analluog, aelod o'r panel tribiwnlys ac eithrio'r Cadeirydd, neu os yw person yn peidio â bod yn aelod o'r panel addysg, yn dilyn penderfyniad o'r panel tribiwnlys, caiff y ddau aelod arall ymgymryd â swyddogaethau'r panel

tribiwnlys mewn perthynas ag unrhyw adolygiad o benderfyniad

(2) Nid yw'r rheoliad yn gymwys i banel tribiwnlys—

(a) a gyfansoddir o ddau aelod yn unol â rheoliad 45(5);

(b) yr awdurdodwyd unrhyw berson i weithredu yn lle ei Gadeirydd yn unol â rheoliad 72(3).

Ysgrifennydd y Tribiwnlys

74. Caiff aelod arall o staff y Tribiwnlys, a awdurdodir gan y Llywydd, gyflawni un o swyddogaethau Ysgrifennydd y Tribiwnlys.

Y Gofrestr

75.—(1) Rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys gadw Cofrestr o'r apelau a'r hawliadau a gofrestrir gan y Tribiwnlys.

(2) Rhaid gwneud cofnod yn y Gofrestr o bob apêl a hawliad, a rhaid i'r cofnod ym mhob achos gynnwys y manylion canlynol pan fo'n briodol—

(a) enwau a chyfeiriadau'r partïon;

(b) manylion cryno o natur yr apêl neu'r hawliad;

(c) dyddiad unrhyw wrandawiad, gan gynnwys unrhyw wrandawiad ar faterion rhagarweiniol neu achlysurol, a phan fo'n briodol, natur y gwrandawiad;

(ch) manylion o unrhyw gyfarwyddiadau neu orchmynion a ddyroddir; a

(d) y ddogfen y cofnodwyd penderfyniad y panel tribiwnlys ynddi o dan reoliad 55(3).

(3) Ceir cadw'r Gofrestr neu unrhyw ran ohoni mewn ffurf electronig.

Cyhoeddi

76.—(1) Caiff y Llywydd wneud pa bynnag drefniadau a ystyrir yn briodol gan y Llywydd ar gyfer cyhoeddi penderfyniadau panel tribiwnlys.

(2) Ceir cyhoeddi penderfyniadau yn electronig.

(3) Ceir cyhoeddi penderfyniad mewn ffurf olygedig, neu'n ddarostyngedig i unrhyw ddileadau, os yw'r Llywydd o'r farn bod hynny'n briodol, gan roi sylw i—

(a) yr angen i ddiogelu lles a buddiannau'r plentyn neu unrhyw berson arall;

(b) yr angen i barchu bywyd preifat unrhyw berson;

(c) unrhyw sylwadau ar y mater a ddarparwyd gan unrhyw berson mewn ysgrifen i'r Llywydd neu'r panel tribiwnlys ar unrhyw adeg cyn cyhoeddi, o dan y trefniadau a wnaed o dan baragraff (1).

(4) Rhaid cyhoeddi penderfyniad y panel tribiwnlys mewn modd a fydd yn sicrhau bod enw'r plentyn yn parhau'n anhysbys.

Achosion o afreoleidd-dra

77.—(1) Ni chaiff afreoleidd-dra, sy'n tarddu o fethiant i gydymffurfio ag unrhyw ddarpariaeth o'r Rheoliadau hyn, neu o unrhyw gyfarwyddyd gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys cyn i'r panel tribiwnlys gyrraedd ei benderfyniad beri, yn ei hunan, bod yr achos yn ddi-rym.

(2) Os daw unrhyw afreoleidd-dra o'r fath i sylw'r panel tribiwnlys, caiff y panel tribiwnlys, os tybia y gallai unrhyw berson fod wedi ei ragfarnu gan yr afreoleidd-dra, roi pa bynnag gyfarwyddiadau a ystyria'n gyfiawn cyn cyrraedd ei benderfyniad i gywiro'r afreoleidd-dra.

(3) Caiff y Cadeirydd neu'r Llywydd (yn ôl fel y digwydd), ar unrhyw adeg, gywiro camgymeriadau clerigol mewn unrhyw ddogfen sy'n cofnodi cyfarwyddyd neu benderfyniad y panel tribiwnlys neu gyfarwyddyd neu benderfyniad y Llywydd ac a baratowyd gan neu ar ran y Tribiwnlys, neu wallau mewn dogfennau o'r fath a achoswyd gan lithriadau neu hepgorion damweiniol, drwy gyfrwng tystysgrif a lofnodir gan y Cadeirydd neu'r Llywydd.

(4) Rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys, cyn gynted ag y bo'n ymarferol, anfon copi at bob parti o unrhyw ddogfen gywiredig sy'n cynnwys rhesymau dros benderfyniad y panel tribiwnlys.

(5) Pan fo person wedi penodi cynrychiolydd yn unol â rheoliad 18, rhaid i Ysgrifennydd y Tribiwnlys (er gwaethaf rheoliad 15(11)(a)) anfon copi o'r ddogfen y cyfeirir ati ym mharagraff (4) at y person yn ogystal ag at y cynrychiolydd.

(6) Pan fo'n ofynnol o dan y Rheoliadau hyn bod Cadeirydd yn llofnodi dogfen, ond na all y Cadeirydd wneud hynny oherwydd marwolaeth neu analluedd, rhaid i aelodau eraill y panel tribiwnlys lofnodi'r ddogfen ac ardystio bod y Cadeirydd yn analluog i'w llofnodi.

Profi dogfennau ac ardystio penderfyniadau

78.—(1) Mae dogfen sy'n honni bod yn ddogfen a ddyroddwyd gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys ar ran y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, oni phrofir i'r gwrthwyneb, i'w hystyried yn ddogfen a ddyroddwyd felly.

(2) Bydd dogfen sy'n honni ei bod wedi ei hardystio gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys fel copi cywir o ddogfen sy'n cynnwys penderfyniad y panel tribiwnlys, oni phrofir i'r gwrthwyneb, yn dystiolaeth ddigonol o gynnwys y ddogfen honno.

Y dull o anfon, rhoi neu gyflwyno hysbysiadau a dogfennau

79.—(1) Rhaid i hysbysiad a roddir o dan y Rheoliadau hyn fod mewn ysgrifen, a rhaid i barti y mae'n ofynnol iddo, o dan y Rheoliadau hyn, hysbysu Ysgrifennydd y Tribiwnlys o unrhyw fater, wneud hynny mewn ysgrifen.

(2) Rhaid i hysbysiadau a dogfennau sydd i'w darparu o dan y Rheoliadau hyn gael—

(a) eu hanfon drwy'r post rhagdaledig at Ysgrifennydd y Tribiwnlys neu'u danfon â llaw i swyddfa'r Tribiwnlys neu ba bynnag swyddfa arall yr hysbysir y partïon ohoni gan Ysgrifennydd y Tribiwnlys;

(b) eu hanfon drwy drawsyriad ffacsimili i'r rhif a bennwyd ar gyfer y Tribiwnlys;

(c) eu hanfon drwy'r post electronig i'r cyfeiriad a bennwyd ar gyfer y Tribiwnlys; neu

(ch) eu hanfon neu'u danfon drwy ba bynnag ddull arall a ganiateir neu a gyfarwyddir gan y Tribiwnlys.

(3) Rhaid i barti sy'n anfon hysbysiad neu ddogfen at y Tribiwnlys drwy'r post electronig neu drawsyriad ffacsimili beidio â thrin yr hysbysiad neu'r ddogfen fel pe bai wedi ei ddanfon neu'i danfon oni cheir cydnabyddiaeth o hynny gan y Tribiwnlys.

(4) Yn ddarostyngedig i baragraff (5), os yw parti'n darparu rhif ffacsimili, cyfeiriad post electronig neu fanylion eraill ar gyfer cyflwyno hysbysiadau neu ddogfennau iddo, rhaid i'r parti hwnnw dderbyn cyflenwi'r dogfennau drwy'r dull hwnnw.

(5) Os yw parti'n rhoi gwybod i'r Tribiwnlys ac i'r parti arall rhaid peidio â defnyddio dull cyfathrebu penodol, ac eithrio'r post rhagdaledig neu ddanfon â llaw, i ddarparu dogfennau i'r parti hwnnw, rhaid peidio â defnyddio'r dull hwnnw o gyfathrebu.

(6) Os yw'r Tribiwnlys neu barti yn anfon dogfen at barti neu at y Tribiwnlys drwy'r post electronig neu unrhyw ddull cyfathrebu electronig arall, caiff y derbynnydd ofyn i'r anfonwr ddarparu copi caled o'r ddogfen honno i'r derbynnydd. Rhaid i'r derbynnydd wneud cais o'r fath cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl cael y ddogfen yn ei ffurf electronig.

(7) Caiff y Tribiwnlys a phob parti gymryd yn ganiataol mai'r cyfeiriad a ddarperir gan barti neu gynrychiolydd yw'r cyfeiriad y mae'n rhaid anfon neu

ddanfon dogfennau iddo, ac y bydd yn parhau felly oni chânt hysbysiad ysgrifenedig i'r gwrthwyneb.

(8) Ceir anfon yr hysbysiadau a'r dogfennau yr awdurdodir neu y gwneir yn ofynnol bod y Llywydd, y panel tribiwnlys neu Ysgrifennydd y Tribiwnlys yn eu hanfon o dan y Rheoliadau hyn (yn ddarostyngedig i baragraff (10)) naill ai drwy'r post dosbarth cyntaf, drwy drawsyriad ffacsimili, neu drwy'r post electronig, neu gellir eu danfon—

(a) yn achos parti—

(i) i gyfeiriad y parti hwnnw ar gyfer cyflwyno fel a bennir yn y cais apêl neu'r cais hawlio neu mewn ateb ysgrifenedig neu mewn hysbysiad o dan baragraff (9), neu

(ii) os nad oes cyfeiriad ar gyfer cyflwyno wedi ei bennu felly, i'r cyfeiriad olaf sy'n hysbys ar gyfer y parti hwnnw; a

(b) yn achos unrhyw berson arall, i breswylfa neu fan busnes y person hwnnw, neu, os yw'r person yn gorfforaeth, i swyddfa gofrestredig neu brif swyddfa'r gorfforaeth.

(9) Caiff parti, ar unrhyw adeg, drwy roi hysbysiad i Ysgrifennydd y Tribiwnlys newid cyfeiriad y parti hwnnw ar gyfer cyflwyno o dan y Rheoliadau hyn.

(10) Rhaid defnyddio'r gwasanaeth post cofnodedig yn lle'r post dosbarth cyntaf i gyflwyno gwŷs sy'n mynnu cael presenoldeb tyst o dan reoliad 48.

(11) Rhaid tybio bod hysbysiad neu ddogfen a anfonwyd gan y Tribiwnlys drwy'r post dosbarth cyntaf yn unol â'r Rheoliadau hyn, ac nas dychwelwyd at y Tribiwnlys, wedi ei gael neu'i chael gan y derbynnydd ar yr ail ddiwrnod gwaith ar ôl y dyddiad postio oni phrofir i'r gwrthwyneb.

(12) Rhaid tybio, oni phrofir i'r gwrthwyneb, mai'r dyddiad postio yw'r dyddiad a ddangosir yn y marc post ar yr amlen sy'n cynnwys yr hysbysiad neu'r ddogfen.

(13) Rhaid tybio bod hysbysiad neu ddogfen a anfonir gan y Tribiwnlys at barti drwy'r post electronig neu drawsyriad ffacsimili wedi ei ddanfon neu'i danfon pan geir yr hysbysiad neu'r ddogfen mewn ffurf ddarllenadwy.

(14) Os, am unrhyw reswm digonol, na ellir cyflwyno unrhyw ddogfen neu hysbysiad yn y modd a ragnodir o dan y rheoliad hwn, caiff y Llywydd neu'r panel tribiwnlys naill ai hepgor y cyflwyno, neu wneud gorchymyn ar gyfer cyflwyno ym mha bynnag ddull amgen a ystyrir yn briodol gan y Llywydd neu'r panel tribiwnlys, a bydd cyflwyno yn y dull amgen hwnnw'n cael yr un effaith â chyflwyno yn y modd a ragnodir o dan y rheoliad hwn.

Llofnodi dogfennau

80. Pan yw'n ofynnol o dan y Rheoliadau hyn bod dogfen wedi ei llofnodi, bodlonir y gofyniad hwnnw—

(a) os yw'r llofnod wedi ei ysgrifennu; neu

(b) yn achos dogfen a gyfathrebwyd yn electronig yn unol â'r Rheoliadau hyn, gan lofnod electronig y person y mae'n ofynnol iddo'i llofnodi.

Enw

Y Gweinidog Addysg a Sgiliau, un o Weinidogion Cymru

Dyddiad